

**GUX BHAI'M KAI'CHDHAM
ÑIO'KI'Ñ GU DIOS NA MÏT TU JA
UA'ÑXI
GU ISRAEL KAM JA'TKAM
NAM TÏ JHGI'ÑDHA' BUIÑOR GUCH
XOI'KAM**

Guch Xoi'kam na pui'p jir tu'm na jax gu Dios

¹ Bijik mui'kim bha ja ñio'kdhak gu Dios biix aixim ja'k gui' nam ji'k bhaankamu'n tu a'gat gu ñio'ki'ñ, jai' tiitki' cha'm, jai' ba' maaxik ja bui jim maaxdhai. Gui' ba' mi' dhir bha ja'k jup ja mattu'nka' am guch bopxi kat nam jax ja'k tui'ñgida' biix ji'ma'n. ² Ba' aach xib dai guch Xoi'kam jup jich mattu'n na jax ja'k jix aa' gu Dios nach tui'ñgida' biix ji'ma'n, pui' ba' nat jax ja'k xi chu daasak na jax ya' xi oilhimik. Dhi' pix jir di' gui' nat jaroi'p duu dhi oi'ñga'n gio dhix dhaam bhaankamu'n gu Dios. Ba' biix na ji'k tu'x chu jai'ch jir tu gui' ga'n xib, nat gu' biix bhaan ji chu bii. ³ Ba' xib jix bhai' bax maat ich na jax jir tu'm kam gui' na pui' ti' Dios nar jich Gi'kora', nach gu' bax maat na jax jir tu'm kam gu Maraa'n. Na gu' gu Maraa'n jich Xoi'kam pui' pix jup jir tu'm na jax diilh gu Dios, ja'xbui'p jir gø'kam, gio na ja'xbui' bixchu'p jix chu aichu'n. Dhi' ba' xich joi'ndak mach palhbui nach jax ja'k cham mai' suulhgix ka', ti' nat bha jimik jich a'mkam muu kuruus ta'm na ba' pu'ñi duuji tu namkix ka' guch

ua'tulhdhara'. Mi' dhir ba' pu jii ip gio jix dhaam,
bhammi ji dhaibu sonpan gu Dios ki'n dir ja'k.

*Gu Maraa'n gu Dios nax io'm jir gɛ'kam, cham
tu' pui' na jax gu noonbi'ñ*

⁴ Guch Xoi'kam gui' nar Maraa'n gu Dios, jix
io'm jir gɛ'kam, cham tu' pui' na jax gu noonbi'ñ,
nat gu' dai gui'x io'm gɛ'kam ki'n dai gu Dios, cham
tu' pui' nat ji'x gɛ'gɛrkam ki'n ja darai gu noonbi'ñ.

⁵ Nat gu' gu Dios cham pai' dhuuk maa'nnim jax
tiidak maadit gui' nam ji'k jir noonbi'ñ ja'p na jax
jum kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix, na
ja'pni mui' ji kiksa:

Aap jir jiñ mar,

gɛ'kam ki'n jum a'm ba ti niidhim iñ.

Aañ jir jum gi'kora'.

Ni ku cham pai' dhuuk jax kai'ch na maadit gui'
nam jir noonbi'ñ aagit jup kai'ch na jax jup jum
kai'ch jumai kap gu ñio'ki'ñ na ja'pnip jum kai'ch:

Aañ jir Gi'korga'n ka',

gui' ba'r jiñ mar ka'.

⁶ Ba' jano' nat pai' dhuuk ya' ai dhi oi'ñga'n bhaan
gu Maraa'n jich Xoi'kam, jup ja titda bix na ji'k
noonbi'ñ, pui' na jax jup ba tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ
nap jum kai'ch:

Tu daanda' pim buiñor guñ mar bix na pim ji'k jir
jiñ ñoonob.

⁷ Ba' jumai kap ja'pnip tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios
na bhaan tu a'ga gu noonbi'ñ:

Jix bhaai' nañ jibiih jup ja duñia' dhi' nam ji'k jir
jiñ ñoonob no'ñ xi ilhii'ñ,

jai' ba' tai.

8 Gio ba' jumai kap ja'pnip jum kai'ch gu ñio'ki'ñ
na gu Maraa'n jich Xoi'kam aagit jup kai'ch:
Aap gammiji pur Dios sia nar pai' dhuuk,
cham pai' ju'ka' nap jir gø'kam.

Jix bhai' ti silhka'n ap na jax pik ja'k jum ko'raar
aap diih.

9 Jix kii'galhi'ñ ap gui' na ji'k tu'r jix kii'p jum
duukam,
gui' ba' na ji'k tu'r jix buam jum duukam cham
kii'galhi'ñ ap.

Pui' kuñ ba'p kai'ch nap aap pui'p jir Dios ja'p na
jax aañ,

na ñich gu' pu chu'm ki'n jum a'm ti ti.

Ba' xib dai nap joidham gø'kam ki'n jix bhai' bam
taat,

cham jaro'i' pui'.

10 Gio ba' moo jumai kap ja'pnip jum kai'ch gu
ñio'ki'ñ na sia guch Xoi'kam aagit jup kai'ch:

Aapi' Dios jiñ Gi'kora',

bixchu'x aichu'n ap nap pu tu duña' gø'gø'r jup
tum duu'nkam.

Tii' na pich jup duu dhi oi'ña'n bijik na chakui
jai'ch kat,

sia dhix dhaam japich bix jup duu.

11 Ba' aap gammiji pux jai'ch ka'ñ Gi'kora',

cham tu' pui' na jax dhi oi'ña'n gio dhix dhaam na
pich jup tu duu,

na gu' alhio pix yax chu jai'ch ka'.

Na gu' dhi' cham xiim kikhii'ñchai nai' jim xi-
chui'dha',

ja'p na jax gu tu' jannulh na kilhii'ñchai nai' ji
saaskia'.

12 Nap gu' aap bix tu kuugalhdha' ya' dhi oi'ña'n,

ja'p ji buusnia' na jax no' pich ba nansapa gu jax
 chu'm jannulh,
 piam pui' na jax gu jaroj' no't jai' ba tim tii' gu
 jajannulhi'ñ xixiibkam,
 ba' dai na mai' ba tu iabo' gu kiklihi'ñga'n.
 Aap pu'ñip tu dooda'ñ Gi'kora' ya' dhi oi'ñga'n gio
 bha'ñi ja'p jix dhaam,
 na gu' kai'ñkam alhio pix yax chu jai'ch ka'.
 Dai aap ji nap ba' gammiji duakat pux jai'ch ka',
 ni kup cham pai' dhuuk jum pataasa'.

¹³ Gio jumai kap pui'p tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios
 nat sap gui' cham pai' dhuuk maa'nnim jup tidadak
 maadit gui' nam jir noonbi'ñ:

Ya'ni kii'n dir jiñ xanoop jap ka xi dhaibu' nañ
 aañ ka xi ja tulhiiñchuda' gui' nam xim
 bhaamki'ñ.

¹⁴ Nam gu' gu noonbi'ñ gu Dios jir ja'ppix tujuan-
 dam tugi'ñ, ja'pni pix jir tuutu'm am na gu jibihl,
 na tu ja chianda' pix. Pui' na jax na bha ja jootosda'
 ya ja'p ja bui gui' nam ji'k ti jii'ñdhidha' buiñor guch
 Xoi'kam nam ja nuuka'nda' na ba' cham jax ja
 dooda' gux buam jum duukam.

2

*Na jax ku ba'm aa' nach jix bhax mat ka' gu
 ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam*

¹ Ba' dhix bhax m kai'chdham ñi'look na bhaan
 tu a'ga guch Xoi'kam na mit ba tuch a'gi, jix io'm
 jich a'm jum aa' nach tu' ka'm niidhat mi' pui'
 jii'mda' na jax jum kai'ch, cham tu' nach gampai'
 pix ilhdhat ja'p xi dhuukat, nach ba' cham gama
 ja'k pix bhichgida' na pai' ja'k jir tu tulhiiñara'
 no'ch ja'p xi dhuukat. ² Na gu' kai'ñkam dhi'x

io'm jum aa' nach tu' ka'm nii'ndha', tii pik aa na mit gu' ja tulhiiñchudak gu bijik dir kam jich bopxi kat na mit cham tu' ka'm tiigik na jax tii tu daaxix ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na mit ja aa'ndhak gui' nam jir noonbi'ñ pix, nam cham tu'x io'm jir gø'gørkam. ³ Gu' gi ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'look na xib ya ja'p tum a'gichu', nat dñilh bha jimik guch Gi'kora' maa'nkam jup jum duuk ya' xi chu daasak na jax ja'k tu aagix ka' jich bui, çcham aa gu'x io'm jum aa' nach bñix jich jujur ki'n ti ji'ndhai buiñor mi' pui' ba jimia'? Na gu' no'ch aach ja'p xi dhuukat cham ti jügi'ñ nat tuch uañ nach jix u'ua'tulhdhix kat, am ti'ñchoka' ich nax io'm jich chulhiiñchuda', na gu' dhi' cham tu'r jaaxmada', ni ku cham tu'r iatda'. Gu' dhi' matgam maaxik køøjimik am ji gui' nam maap oipimik jano' guch Gi'kora', jix maatit jam ba' mi' dñir bha ja'k pui'p ba tuch a'gi'ñ. ⁴ Gio gu'x bhai'x maati' na silhkam jir di' gu Dios na ya' oilhimik jich bui, na gu' bixchu'p tu buimik jix bhai'm duukam nach tu' cham ji'xkat pui' ti niidhat. Sia xib jix bhaai' nach bhaankamu'n gui' jix bhai'm duukam jup tu duñia' nach ji'k ba ti jügi'ñ buiñor, sia ku cham ya' kap tu'ii' jich bui, nat gu' xich chajaañdhak gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n na ba' pui' ja'k jich jurtudidha' nach ji'k tu' jax dhuñia' bhaankamu'n bñix ji'ma'n.

Guch Xoi'kam na pui'p jir tu'm na gu ja'tkam

⁵ Bijik nat jax jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n, cham tu' gu noonbi'ñ ya' tu daam kika'm git. ⁶ Jumai ji, na gu' ja'pnim kai'ch mi' pai' u'uan ta'm na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ:

¿Tu'p ba' pik moop ilhdhat gu maa'nkam ku pich
ba' ti gø'kam ki'n daasak ya' dhi oi'ñga'n?

Pur cham tu' gu' ti.

⁷ Ti' na pich gu' bix ti tu iimchudak na pich ji'k
tu'p tu duu ya' dhi oi'ñga'n,

sia ku gu'r ja'ppix maa'nkam,

pu cham iam pui'p jir tu'm kat gu' na jax gui' nam
jir jum noonob.

⁸ Bix ti tu daam kikat na ji'k tu'x chu jai'ch,

na pich gu' ti gø'kam ki'n daasak.

Dho jaiñ, maaxik dhor pui' na jax bam kai'ch mi
u'uan ta'm nat ti bix tu iimchudak gu Dios gu
bipi' kam maa'nkam nar jich boxii kat gui' na ji'k
tu'x chu jai'ch. Gu' ji nat gu' cham pui' ji chu buus,
nat gu'm ua'tulh. Ba' xib cham ka bhaai' nach tu
daam kika' ya' dhi oi'ñga'n. ⁹ Pui' kut ba' bha joot
gu Maraa'n jich Xoi'kam na ya'ch a'mkam mukia'
na ba' pu'ñi duuji tu namkix ka' nach ba' cham ka
u'ua'tulhdhix ka', nat gu' gø'kam ki'n xich joi'gilh
gu Dios. Saak ba' nat ya' dir bhammi ai jix dhaam,
pu gø'kam ki'n dai guch Gi'kora', nat gu' pui' tu
kuugalh nat ji'k jax tiidak bha joot. Sia ku gu' na
jax ya' xi oilhimik, jir ja'ppix maa'nkam kat na jax
aach, ni ku cham pai'r gø'kam kat ya' dhi oi'ñga'n,
xib gu'x io'm ji na gø'kam ki'n ba daa.

¹⁰ Gu Dios bix jup tu duu na ji'k tu'x chu jai'ch
bix kap nat tu' ilh diih, na jax bar tu gui' ga'n ba'
gu xib sia nar tu'. Ba' tiix aa' na gu ja'tkam nat
jup ja duu bix dappaam bhammi aaya' am git jix
dhaam na pai'p tu'ii' nam bar maamra'n ka', na
gu' tiix ja joi'gi'n, na ba' bix jai' ja a'm jup tu bi'ya'
gui' na ji'k jir tu gui' ga'n. Ba'm aagat na pu'ñi
maadi bha jootsa' bhammi dir jix dhaam, nat jax

bhai' ba joot ba' gu Maraa'n jich Xoi'kam. Ku gu' pui' ja'k duuji gu Dios na pui'p xim tulhiiñdha' gu Maraa'n ya' dhi oi'ñga'n nam jax jum tulhiiñ gu ya' kam ja'tkam, na bhaan matgilhia' no't moo cham jum o'joldhak pu maa'n jimdam jum ua'tulh, na sap ba' no't cham jum o'joldhak jum ua'tulh, mi' dhir jix bhaai'n ka' na ja a'mkam mukia' biiix gu ja'tkam. ¹¹ Ba' gui' nam ji'k ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Gi'kora', pui' bam tii'ti' am nam jir maamra'n gu Dios, pui' ip na jax guch Xoi'kam gui' nat tu ja namkix gu ja ua'tulhdhara' nar Maraa'n gu Dios. Ba' cham pai' jax ilhii'ñ guch Xoi'kam sia ku jajaa'nni'ñ ja iim gu ja'tkam nam ba ti jüigi'ñ buiñor, na gu'x maat nam gui' pui'p bar maamra'n gu Dios na jax diilh. ¹² Pui' tu ua'ñix gu' gu ñio'ki'ñ gu Dios mi u'uan ta'm, jup jum kai'ch:

Ja aagi'ñdha' iñ guñ jaaduñ nap jax jir tu'm kam jiñ
 Gi'kora',
 ja biiim jañ jup jum laala'ñxi'ñdha' gu alabaa'n mu
 nam pai'm jumpadat tu daanda' aap jum
 bui.

¹³ Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch:

Aañ dai guñ Gi'kora' pix buiñor jix biiñak ka'.

Gio ba' moo ja'pni ip:

Ya' ja biiim oiri iñ guñ jaaduñ nam pui'p jir
 maamra'n gu Dios nam bañ kaichu'.

¹⁴ Na gu' guch Xoi'kam jir maa'nkam kat jano' na ya' xi oilhimik, pu chu'm kat ip gu tukga'n na jax gu aach jich chutku', gio ti i'hir kat ip na jax aach. Ja'pni na jax ba' gu jaroi' no' gook tu maamar, na gu'r maa'n nam jax chuutu'm ka' biiix gook, pu'ñi ip guch Xoi'kam. Cham tu' na pim jax

jum aa'nda' nar maakam tu'm kat, na gu' dai pu'ñi
 ja'k jix bhaigit na duuji jich a'mkam mukia' na ba'
 mi' dhir ba mai'chia' gu ja'ook gui' na jaroi' giilhim
 xich bhaamkidhat mu ja'k xich bhiiichdhak kat na
 pai' giilhim jir tu tulhiiñara'. ¹⁵ Ba' xib joidham
 jix bhai'ch chaatit jix jikgim bap tu'ii' ich, nat gu'x
 bhai' ba duu guch Xoi'kam nat xich joi'ndak mach
 palhbui nach jax dhui cham mu ja'k ka bhiiya'
 na pai' giilhim jir tu tulhiiñara'. Xib cham tu' ka
 totdon ich, nach gu' bax maat nach jix dhaam ja'k
 ba bhiiichu'. ¹⁶ Nat gu' guch Xoi'kam pu kai'ñkam
 pix bha jii ya' dhi oi'ñga'n nat bha ja palhbuidham
 gu ja'tkam nam jir bopxi'ñ gu Abraam, cham tu'
 gui' nam jir noonbi'ñ gu Dios. ¹⁷ Ba'm aagit na
 pu chu'm jup jum duñia' na jax gu ja'tkam ya'
 kam dhi oi'ñga'n, na ba' mi' dhir bax bhaai'n ka'
 na ja palhbuidha' nam jax dhui cham mai' ka
 suulhgix ka'. Pui' kut ba' maa'nkam jup jum duuk
 ya' eek jich bui, ba' ya'm makgirta jich a'mkam
 na ba' pu'ñi duuji tuch uañdha' gu Dios bix guch
 ua'tulhdhara', nat gu'ch a'mkam ba muu guch
 Xoi'kam. Dhi'r di' ba' xib gui' nach a'mkam ñiok
 buiñor gu Dios, na pui' tii'ntu'nda' gammiji na tuch
 uañi'ñka' guch ua'tulhdhara' nach gammiji pix jich
 ua'tulhi'ñ. Pui' ji buusan na jax gu ja gè'kam
 tuk gui' nam bhai' gè' chiop tu ja daañxi'ñdha' gu
 ja'tkam gio nam ja palhbui'ñdha' nam tu daanda'
 buiñor gu Dios, na joidham jix chu joi'gi'n. ¹⁸ Ba'
 jano' na ya' xi oilhimik jich bui guch Xoi'kam,
 pui'p jum tulhiiñaimik nach jax jich chulhiiñ aach
 xib. Mui'kim tii ji ma'iich gu ja'ook na sap ba'm
 ua'tulhdha' git, gu' ji nat gu' cham ji'xdhat ma'iich.
 Ba' xib gui' xich joi'ndat jich palhbui'ñka' no't tu'

bhaan ba jich chulhiiñchuda gu ja'ook na bhaan xich mai'chim ka', na gu' gui' bax maat na giilhim jix chu xijai ya' dhi oi'ñga'n nach mi' pui' jiumda' na jax jix aa' gu Dios.

3

Guch Xoi'kam nax io'm jir gɛ'kam, cham tu' pui' na gu Moisees

¹ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim bar maamra'n gu Dios, nat gɛ'kam ki'n xi jam joi'ndak jam a'm ti tii, jam a'm jum aa' na pim biix jam jujur ki'n ti jii'ñdhat jix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam. Gu Dios pu kai'ñkam piix bha joot na ya' pui' ba ji buusanda' na jax gu ja gɛ'kam tuk gui' nam bhai' gɛ' chiop ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. ² Dhi' pu chu'm ki'n dai, nat gu' mi' pui' tu kuugalh nat jax tiidak bha joot na pu'ñi ya'ch palhbuidha' nach jax dhui cham kach chulhiiña' gatuuk. Ja'pni na jax bijik gu Moisees nat pui' tu' ka'm jup tiigik pui' tu duu na ji'k jax titda gu Dios, jano' nat chia na ja palhbuidha' gu Israel kam ja'tkam na ja boosga' mi' dhir nam pai' giilhim tu ja juantu'nda'. ³ Ku gu' gu Jesus jich Xoi'kam jix io'm tɛ'kob ji bii ji, cham tu' pui' na gu Moisees, nat gu'x io'm jix kii'galh gu Dios nat ji'k tu' jax dhuu, sia ku mit gu' biix gook mi' pui' tu kuugalhdhak nat jax ja chia gu Dios. Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ba' gu jaroi' no't mi' pai' kii gu ba'aak jix abhaar, nam gu'x io'm gɛ'kam bia'ka' gu ja'tkam gui' na jaroi' mi' kiiisa', cham tu' pik buiñor gui' na mi' tu juanda' na nuuka'nda'. ⁴ Na gu' gu ba'aak cham ji'xdha'

diih jup jum duñia', jum aa'nda' ji gu jaroi' na kiiisa'. Guch Xoi'kam dhor di' nat kii gui' gu ba'aak bhaankamu'n gu Dios nat jaroi'p tu duu biiix na jii'k tu'x chu jai'ch. ⁵ Nat gu' gu Moisees mi' pui' xi chu duu nat jii'k tu' chia gu Dios, ja palhbui gu Israel kam ja'tkam nam jax dhui bubuakia' mu dir nam pai' giilhim tu ja juantu'nda'. Xi ja aagi'ñ ip na jii'k tu' jax dhuñia' gatuuk gu Dios ja bui biiix nam jii'k jir Israel kam, pui' nat jii'k jax tiidak mu joot. Pui'p tu kuugalh ba' gu Moisees ja'p nax kii' tujuandam na nuukdaimik gu ba'aak. ⁶ Ba' gu Jesus jich Xoi'kam nar Maraa'n gu Dios, jix io'm gɛ'kam ki'n dai ya' aach jich bui jano' dir nat pui' xi chu kuugalhdhak nat jax tiidak bha joot. Ja'p ji buus nat gui' bhaan ji bii gu ba'aak nat kii bhaankamu'n gu Dios na nuuka'ndat gu Moisees, na gu'ch palhbui'ñchu' biiix aixim bhaan aach nach jii'k buiñor bap tui'dhi' gu Dios. Ba' gammiji pu bach palhbui'ñchu'nda' no'ch aach cham oodat buiñor ti jii'ñdhat mi' pui' xi dhuñchu' na jax jix aa' jix bhai'ch chaatit.

Nach mi' pui' xi jii'mda' na jax jix aa' gu Dios tu' ka'm niidhat

⁷ Gu jaroi' no' cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios, dhi' ba' pui' ba ji buusnia' na jax ba tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na mi chu a'ga gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' nap jum kai'ch:

Aapi'm na pim xib kɛɛ gu ñio'ki'ñ gu Dios,

⁸ xi moimkada' pim gu jam jujur na pim ba'x maatit kaaya' na jax kai'ñkam jup jum kai'ch.

Cha'pim kaapaka'nka' na mit jax jum duu bijik gu jam bopxikat mummu gampix jix chu gak

kir na mit cham tu' ka'm tiigik jum ua'tulh
buiñor gu Dios,
sia kuñ tii ja aagi'ñdha' na jax ja'k jix aa' guch
Gi'kora' nam tui'ñgida'.

⁹ Cham jiñ jügi'ñdha' am siañ jax tii ja titda.
Tii ja palhbui'ñchu'nda' iñ ki'n gu tu' na ja a'm jum
aagaidha',
gam nañ jix bhai'm duukam tiip tu buada' ja
ni'iñchudat gook oo'm oidha' juugit,
nam ba' pu'ñi duuji jum biiñkada' git buiñor guch
Gi'kora'.

Gu' ji na mit gu' cham ji'xdha' tu' ka'm tii.

¹⁰ Aañ ba'p ja titda,
nañ gu' bax bhaam na ni ji'x ku ja a'm baapak nañ
alh tii ja aagi'ñ nam jax ja'k tui'ñgida':
“Aapi'm chi cham ji'xdha' mi' pui' jimia' ji nañ ji'k
jax tiix aa' na pim tui'ñgida',
sia kuñ tii jax jam titda.

Tii' nar maa'n na pim jax jum ua'tulhi'ñ jiñ bui,
cham aa' pim na pim mi' pui' jimia' nañ jax jix aa'.

¹¹ Ba' xib tu' na jax tui'ka',
cham ji'xdha' aaya' pim bhammi dir na pim pai'x
jijikgim bap tui'ka' git.

Ya' pim pu bam tulhiiñdha' na pim jax bam tul-
hiiñ.”

¹² Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan,
jix bhai' pim, cha'pim bix aixim tu'm bhaan
titi'ñchoka' nar jix buam jum duukam, na pim
cham mik bua' na jax jix aa' gu Dios na pim
tui'ñgida'. Jix io'm japim pix mui' xix biiñak ka'
buiñor. ¹³ Jix joi'ndat japim xi guguuxi'ñdha' no'
jaroi' maadit cham pik mi' pui' ka jim na jax
jix aa' gu Dios, kapbhai' na xia'lhidhat kapup tu

maaxilhim, na jax bam kai'ch mi u'u'an ta'm, na pim ba' cham jum ua'tulhdhai maakam ja'k pi'x ba bhichgida' na pai' ja'k jir tu tulhiiñara'. ¹⁴ Na gu' na ba'ch baidhika' gu Jesus jich Xoi'kam jix dhaam ja'k, jum aa' nach mi' pui' jimia' na ji'k jax tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio nach gammijix biiñak ka' buiñor nach jax bax biiñak jano' dir na chich jax ti jii'ñ buiñor.

¹⁵ Na gu'p jum kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios:

Xib nam kapbhai' kapup tu jam a'gi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios na xia'lhidhat kapup tu maaxilhim, xi moimkada' pim gu jam jujur na pim ba'x maati' kēēji mi' pui' ba jimia' na jax jum kai'ch.

Cha'pim kaapaka'nka' na mit jax jum duu bijik gu jam bopxikat mummu gampix jix chu gak kir.

¹⁶ Jix maat japim aa nañ jaroi' ja aagit jup kai'ch na mit cham ji'xkat mi' pui' jii na jax tiix aa' gu Dios, sia kum tii ja aagi'ñdha'? Aa dho gu Israel kam ja'tkam nat mu dir bha ja boosolh Ejipto gu Moisees nam mi' ja tulhiiñchudat. ¹⁷ Ba' jai' dhit na mit xi'x io'm bam ua'tulh, pu maa'n jimdam ja koi diilh gu Dios, na mit gu' gē' bam ua'tulh nam cham ji'x jum biiñka'n buiñor, sia kut gook oo'm oidha' tii ba ja palhbui mummu gampix jix chu gak kir. Cham ti jii'gi'ñdha' am sia jax tii ja titda. ¹⁸ Pui' kut ba' maa'n jimdam ja koi nam ba' cham aaya' bhammi nat pai' tii ba tu ja iimchudak nam pai'x jijikgim bap tui'ka' git, nam cham tu' bhaan kam tulhiiñdha', dai nam jix bhai'm taati' bam jii'pi'ñka' git, na mit gu' cham ji'xdha'm biiñkadak mi' pui' jii na jax tii pup ja titdaimik. ¹⁹ Pui' dho ba' pu cham

bhammi dir ai mit Kanaan nat pai' ti ba ja maakak gu dibir, na mit gu' cham ji'xdha' mi' pui' jii na jax jix aa'.

4

¹ Xib pu'ni ip aach jich bui, tuch iimchuda gu Dios maa'n kap nach aaya' nach pai' joidham jix jijikgim bach jipdha', nach cham pai' tu' bhaan kach chulhiindha'. Ba' aapi'm jii jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, mui' pim xix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam cham jum o'joldhat, na pim gu' cham ji'xdha' aaya' nat pai' tu jam iimchuda gu Dios no' pimit dai ba jim o'joldhat ja'p nat jax tu ja dooda jano' guch bopxi kat. ² Bax maat ich gu' nach jax ja'k dui bhammi aaya' nach pai' tu iimchudhix, nam gu' bach aagi'ñ, ja'p na jax jano' guch bopxi kat nam gu' ti pup ja aa'ndhimik nam jax ja'k duña' nam ba' bhammi aaya' git Kanaan. Gu' ji na mit gu' cham pu duu sia kum ti bax maat. Ja'p xi dhuuk jamit, nam gu' pu cham pai' biiñak ka' buiñor gu Dios, ni gu jai' kum cham iam ja jii'ndha' sia kum ti ja guguuxi'ñ nam bix ja jujur ki'n bam biiñkada' buiñor. ³⁻⁴ Aach dho gi gu' aaya' ji bhammi nach pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', nach pai' gammiji bach jipi'ñka', gio nach pai' cham tu' bhaan kach chulhiindha', nach gu' aach bix jich jujur ki'n ti jii'ndhat bax biiñak buiñor guch Xoi'kam. Sia ku gu'p jum kai'ch mi' pai' u'uan ta'm na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios: Ba' xib tu' na jax tui'ka', cham ji'xdha' aaya' pim na pim pai' gammijix jijikgim bap tui'ka' git,

nañ gu' bax bhaam na pim cham jiñ jii'gi'ñ nañ jax
tii jam titda.

Gio jumai kap na pai' ja'pnip jum kai'ch na bhaan
tu a'ga nat pai' dhuuk jum jii'p gu Dios nat xi
chii'mok nat jup duu dhi oi'ñga'n:

Ba' buimgidhak na bar xijum gook tanoolh,
dai nat bam jii'p gu Dios nat xi chii'mok nat jup duu
dhi oi'ñga'n.

⁵ Gio ba' mi' nañ pai' jax ba jam aagi'ñ biipi' dir na
ja'pnim kai'ch:

Ba' xib na tu' jax tui'ka',
cham jii'xdha' aaya' pim bhammi' dir na pim pai'x
jii'kgim bap tui'ka' git.

⁶ Dhi' gu bijik dir kam jich bopxi kat ja aagit jup
kai'ch na mit cham jii'xkat mi' pui' jii tu' ka'm tiigik
na jax tii pup ja titdaimik guch Gi'kora', pui' ku mit
ba' cham jii'xdha' bhammi' dir ai Kanaan nam pai'x
jii'kgim bam jii'pdha' git. ⁷ Ku ba' gu' xib pui kapup
jix bhaai' ji no' jaroi'x jimii'm jix dhaam na pai'
gammijix jikgim bap tui'ka', ja'pji dai na mi' pui'
xi jimia' na jax tum a'ga gux bhai'm kai'chdham
ñio'ki'ñ gu Dios, pui' nat jax tu ua'nak gu Dabii jix
io'm gatuuk nat pai' dhuuk pu'ñi ja'k tu ja jii guch
bopxi kat, na ja'pnim kai'ch:

No'm tu jam a'gi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios,
xi moimkada' pim gu jam jujur na pim ba'x maatit
ke'ji na jax kai'ñkam jup jum kai'ch mi' pui'
ba jimia'.

⁸ Gu' na pai' ja'k tu aa' xib gu Dios nach aichdha'
nach pai'x jii'kgim bach jii'pdha', cham tu' mu
ja'k ka tu aa' ji Kanaan na mit pai' ai gu Israel
kam ja'tkam xi ja koodak gu mi' oi'ñkam jix io'm
gatuuk nam mu xim tulhii'ñaimik gampix jix chu

gak kir. Na gu' no' mi' pax tu aagit jup kai'chdha' git, xib cham tu' ja'p ja'k jup ka tuch iimchu'nda' git. ⁹ Gu' xib aach pui'ch chitda ji na jumaip jix jai'ch nach pai' gammijix jijikgim bach jipi'nka' nach ji'k ba ti jigi'n bui'nor guch Xoi'kam, nach pai' cham tu' bhaan kach chulhiindha', na pai' joidham jix chu uañ. ¹⁰ Na ba' gu jaroi' no't bhammi ba ai, gammijix jikgim bam jipi'nka', cham pai' tu' bhaan ka magoonka', ni ku pai' ka tu juanda', ja'p na jax gu Dios nat gu' pum jip jano' nat xi chimok nat jup duu dhi oi'nga'n. ¹¹ Ba' aañ jam guguuxi'n jiñ jaaduñ na pim cham oodat mui' xi bua'tgida' na jax jix aa' guch Gi'kora' na pim ba' bhammi aaya' na pim pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', na cham pui'p tu jam dooda' na jax guch bopxi kat Israel kam ja'tkam na mit cham ji'xdha' bhammi dir ai nat pai' ti ba tu ja iimchudak gu Dios nam pai'x jijikgim bam jipi'nka' git, na mit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa'.

¹² Na gu' dhix bhaim kai'chdham ñio'ki'n gu Dios na tum a'ga xib, tu maak iimda' nañ ki'n gammiji pu ba duaka'x bhain' chaatit, gio na bixchu'x aichu'n na pu tu duña'. Ja'p ji buusan nax io'm jix mu'uuk, cham tu' pui' na jax gu tɔb kuxiir na bixxik dir jix mu'muk. Dhix bhaim kai'chdham ñi'look jix bhain'ch mattu'nka' na jax jir tu'm ka' guch ii'mda', gio nach jax jich aa'nda', gio ba' nach tu' jax jix dhuñiik ka', gio bix jix bhain'ch mattu'nka' na cham jir am nach tu' jax bua't oipoda'. ¹³ Cham jixkat tu' ixchoidha' ich gu Dios, sia kuch pui'ch aa' na chi cham maat nach tu' jax bua. Jax gi dhui na gu' gui' bix ti niidhat jup tu'ii' nat ji'k tu'p tu duu. Kagit na gu' ka ja

aagi'ñdha' bix gu ja'tkam nam tu' jax buimik nam dudukat ja tutku' bhaan no't ba tum kuugalh ya' dhi oi'ñga'n, na gu' kai'ñkam bix jix bhai'x mat ka' nam tu' jax buada'.

Gu Jesus jich Xoi'kam na pui' ji buusan na jax gu ja gɛ'kam tuk gui' nam bhai' gɛ' chiop tu juan bhaankam gu Dios

¹⁴ Gu Jesus jich Xoi'kam nar Maraa'n gu Dios, pui' ji buusan na jax gu ja gɛ'kam tuk gui' nam bhai' gɛ' chiop ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na bhammi ba daax dhaam sonpan gu Dios, nach a'mkam ñiok. Jum aa' ba' nach dai gui' pix buiñor jix biiñak ka' gammiji. ¹⁵ Gui'ch palhbui'ñka' no'ch tu' bhaan cham ka xi ja watu', na gu' guch Xoi'kam na pui' ji buusan na jax gu ja gɛ'kam tuk gui' nam bhai' gɛ' chiop tu juan, jix bhai'x maat na giilhim jir tulhiiñara' ya' dhi oi'ñga'n, na gu' diilh pui'p jum tulhiiñaimik jano' na ya' xi oilhimik. Ti' mamai'chimik gu ja'ook na sap ba'm ua'tulhdha' git, gu' ji nat gu' cham ji'xkat ma'iich. Ba' cham tu' bhaan jum ua'tulhdhak guch Xoi'kam, pui' kuñ ba'p kai'ch nax maat na giilhim bixchu' bhaan tu mamai'chik gu ja'ook ya' dhi oi'ñga'n. ¹⁶ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim jix io'm mui' xim biiñkada' buiñor gu Dios jich Gi'kora' na bhammi daax dhaam, na jaroi' joidham jix chu joi'gi'n, na ba'ch palhbui'ñka' no't tu' bhaan ti' ba jich ma'iich gux buam jum duukam, na gu' gui' joidham xich joi'gi'n bix ji'ma'n.

5

1 Gu jaroi' nar ja gɛ'kam tuk ka' gui' nam bhai' gɛ' chiop ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, pu kai'ñkam mi daaxix ka' na ja a'mkam ñiokda' gu ja'tkam jix dhaam ja'k buiñor gu Dios, gam na tu makgixi'ñdha' gu sasoi' ja a'mkam gu ja'tkam, na ba' pu'ñi duuji tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara'. 2 Gammiji soi' tii'ntu'nda' gu Dios ja a'mkam biix gu ja'tkam na siamri tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara', na gu'x ja joi'gi'nda', na gu'x mat ka' nax chu xijai nañ duaka', tu' nañ pix bhaan gai ba gixia' gu'. 3 Pui' ku ba' gui' na pu'ñi mi' tu juanda' chiop, gammiji nabap tanoolh tu makgixi'ñdha' gu sasoi' gu Dios ja a'mkam biix gu ja'tkam gio diih, na ba' pu'ñi duuji tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara'.

4 Ku ba' gu' dhi' gu Dios ji no't pu chu'm ki'n bhaan ba ti tii gu jaroi' na ba' pu'ñi bar ja gɛ'kam tuk ka' gui' nam bhai' gɛ' chiop tu juanda', cham tu' na diih pix no'x aa' pai' na duuk ilhii'ñdha'. Ja'p na jax bijik gui' na Aroon tiigich, nat gu' Dios pu chu'm ki'n bhaan ti tiigik dai na pu'ñir ja gɛ'kam tuk ka' gui' nam mi' tu juanda' irban dir gu jannulh ba'aak nam ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu makgixi'ñdha' gu sasoi' gu Dios, cham tu' diih pix. 5 Gu' ba' gu Jesus jich Xoi'kam pu'ñi ip xib, gu Gɛ'kam Dios pu chu'm ki'n bhaan ti tii na ba' xib pui' ji buusanda' nar ja gɛ'kam tuk ka' gui' nam bhai' gɛ' chiop tu juan, cham tu' nat pai' dhuuk ilh diih nat pu chu'm ki'n jum dai. Na gu' ja'pnim kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na dhi' aagit jup kai'ch:

Aap jir jiñ mar,

gɛ'kam kɪ'n jum a'm ba ti niidhim iñ.

Aañ jir jum gɪ'kora'.

⁶ Gio ba' moo jumai kap ja'pnip jum kai'ch:

Ya' dir ja'p ja'k gammiji pui' ba ji buusanda' ap
na jax gui' na Melkasidek tɪgich na ja palh-
bui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor
gu Dios.

⁷ Jano' na ya' xi oilhimik guch Xoi'kam, palhbui gu
Gɛ'kam Dios na bixchu'x aichu'n na pu duñia' na
jax dhui nakga' nam bax mu'aak gu ja'tkam, na
gu' gɛ'kam kɪ'n soi'm ilhdhat suakit soi' tii'ntu'nda'
na palhbuidha'. Palhbui ip ba' gu Dios gu Maraa'n
jich Xoi'kam, na gu' mi' pui' tu kuugalhdhim nat
jax tɪdak bha joot. ⁸ Ba' sia kut jax giilhim jum
tulhiñaimik guch Xoi'kam, bix mi' pui' tu kuugal-
hdhak na ji'k jax jix aa' guch Gɪ'kora'. Na gu' na bar
maa'nkam, ba maat na jax ja'k tu' ka'm jum ninii'ñ
gu Dios, sia ku gu' pu bijik dir jix maat, na gu'r
Maraa'n. ⁹ Gu' ba' nat gu' cham ji'xdha' pai' dhuuk
tu' bhaan jum ua'tulhdhak buiñor gu Dios, bix mi'
pui' tu kuugalh na jax jix aa', ba' pui' ja'k duu gu
Dios nar am na ja a'mkam mukia' gu ja'tkam, na tu
ja namkixdha' gu ja ua'tulhdhara', na ba' mi' dhir
pu'ñi duuji bax bhaai'n ka' nam jimia' jix dhaam
nam pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', gui' dho ji
nam ji'k soi'm ilhdhai ti jii'ñdha' buiñor gio nam mi'
pui' jimia' na jax jix aa'. ¹⁰ Gio pu chu'm kɪ'n jup
dai ip gu Dios gu Maraa'n jich Xoi'kam na ja'p ji
buusanda' na gu ja gɛ'kam tuk gui' nam bhai' gɛ'
chiop tu juanda', ja'p na jax jir tu'm kat gui' na
Melkasidek tɪgich.

Nach jax ja'k jix io'm machia' gu ñio'ki'ñ gu Dios

11 Mui' ka bi'iix ji gu' gui' nañ jì'k tii xi chu jam a'gidham jiñ jaaduñ, gu' ji na gu'x xijai nañ jam aagi'ñdha' na pim jax ja'k jix bhai'x maatit kaaya', na pim gu' cham bix maatit kaaya' no'ñ mui' pix tiip xi jam aagi'ñ. 12 Tii bar am kat ji gu' na pim jix bhai' bax mat ka' git dhi ñio'ki'ñ gu Dios na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch, am jai' ba tu mamtuxi'ñdha' pim git, nat gu' dhi' mui' ba jur jano' dir na pimit pai' dhuuk kèk dhix bhai'm kai'chdham ñio'ok ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam. Gu' ji na gu' cham, pui jam a'm jum aa' ji gu' na jaroi' jam aagi'ñdha' na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Ja'pni pix ji buan japim kia' na jax gu a'aalh gui' nam jix io'm kar a'lhich ka', nam pu chakui io'gi'ñdha' gu timkahl, dai bii'm nam io'da'. 13 Ja'pni dho moo ji buan japim na jax gu a'aalh gui' nam kia'pix maaxilhia', nam chakui mat ka' na tu'r jix buam jum duukam gio na tu'r jix kii'p jum duukam. 14 No'm bar gè'gèr ja'tkam gu'x bhai' bax mat ka' am ji gui' nar jix buam jum duukam gio gui' nar jix kii'p jum duukam, nam gu' bixchu' ba tu machia'. Gio gu' bix aixim tu'm ba tu kua'da' am gu koi', cham tu' dai bii'm kia' na jax nam jir a'lhich kat.

6

1 Jiñ jaaduñ, ja'pji nach jix io'm mui' xich mam-tuxdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios jax chu'm nach chakui maat, nach ba' mi' dhir jix bhai' ba gi'lhia' guch i'ii'mda' bhaan. Aa'ñ tii cham tu' bhaan ka xi chu jam a'gidham ji na mit jax tuch a'gi jano' na chich ba' ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, pui' na jax nach saak cham jix

buam ka tu buada' na tu'r ua'tulhdhara', gio nañ jax ja'k jix io'm mui' xix biiñak ka' buiñor gu Dios. ² Piam pui' na jax nach jax ja'k saak jich bopkonda' suudai' ki'n no' chich ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, piam nach jax ja'k tu ja daa'ñxi'ñdha' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham. Gio tii cham kam aa' nach pui pu chu'm jup tu a'gada' nam cham xiim bii'x duduadii baapmigia' gu koi'ñga'n, nam ba' mi' dhir bhammi ba aaya' na pai' daaka' guch Xoi'kam na ja aagi'ñdha' nam tu' jax buimik nam duduakat ja tutku' bhaan, nach gu' dhi' bii'x jix bhai' bax mat ka' git nach bijik dir ba ti jii'gi'ñ. ³ Gu' xib jai' ji nach bhaan jup ba tu a'gada' git gu ñio'ki'ñ gu Dios nach chakui maat, saalhiom ji chi ba', no' pui'p jix aa'nda' git guch Gi'kora'.

⁴ Ba' gui' nat ji'k ja a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' nam jix chu maax kir bap tu'ii', nat ji'k jix ja joi'ndak ja a'm ti tii gu Dios, ⁵ gio na mit joidham kexek gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, nam gu' bax maat na bixchu'x aichu'n, gammiji mi' pui' jii'mda' am na jax jix aa gu Dios. ⁶ Gu' ji no' mit gu'x oodak gio ja'k jup suulh nam giox buam jup ba tu buada', dhi' pu chu'm gu ja'tkam cham ji'xdha' mi' pui' ka jimia' am na jax jix aa' gu Dios, sia jaroi' tii giop ba ja guguuxi'ñ, nam gu' cham tu' pui' soi' kam ilhii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Tu' pix ba ilhii'ñdha' am no' pui' tii xi chu ja a'gi'ñ gu jaroi', ba' ja'p ji buusnia' nam giop ba sissapa' kuruus ta'm guch Xoi'kam, nam gu' giilhim bii'x aixim pix ba ai'chuxi'ñdha' ja kaixdhat gu jai' ja'tkam na jax jano' na mit pai' dhuuk mua. ⁷ Ja'pni pix ba ji buusan na jax dhi dibii' na mi' pu bhaan

baapkidha' gu suudai' na pai' dhuuk bha duukda'. Na gu' no' joidham dai gux kii'p jum duukam mix joi'ñ, joidham jir jix kii' dibir ka'. ⁸ Gu' ji no' gu' dai gu tu'x bii u'uux jix jo'ii' mix joi'ñ na cham tu'r jix kii' sai', dhi' dho gi gu' cham tu'x kii' dibir ka' ji. Ba' gu jaroi' no' pu'ñi pix ja'k ji buusan, am ti'ñchoka' nam mu bua' tai chir.

Nach jix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam nach ba' bhammi aaya' jix dhaam

⁹ Ku ba' gu' aañ ilhii'ñ ji na pim aapi'm cham tu' mu ja'k jup tui'dhi'ñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pai' ja'k mai'x chi gixi'. Silh bhichu' pim ji na pim pai' gammijix jii'kgim bap tui'ka', cham jum aagat nañ pu'ñi chu'm tu jam a'gi'ñdha'. ¹⁰ Tii' na pim gu' joidham jir jix bhabhai'kam, jix ja joi'ndat ja palhbui'ñ japim gu jai' nam pui'p ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha'. Dhi' ji ba' bhaan bax maati' na jam a'm ti nii'ñ gu Dios na joidham jix chu joi'gi'n. ¹¹ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim cham mik buppada' na pim jax ba duiñchu' xib jano' juugit na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n. Dai na pim pix am ti niirda' na pim jimia' na pim pai' tu iimchudhix na pim saak pai'x jii'kgim bap tui'ka'. ¹² Gammiji pim cham oodat pix bhaan ji baapmigidha' na pim jax ba duiñchu', mi' pim pui'p xi bhichgida' nam jax tu jim gui' nam tu' silhkam tu' ka'm niidhat gu Dios mi' pui' ba jiiim na jax jix aa', nam ji'k jix aik jix dhaam nat pai' tu ja iimchuda guch Gi'kora' gui' nam ji'k pu'ñi tu' ka'm tigia'.

13 Jano' nat tu daax gu Dios gu Abraam na saak mui' bopxichuda', dñilh xi chum daaxdhak na pui' tu duñia', na gu' cham tu' jumaip jix jai'ch ka' gux io'm gɛ'kam na jai'p jix mat ka' na pui' tu duñia'.

14 Ja'pni bo na titda: “Aañ mui'm bopxichuda' cham daaxix kam. Ba' joidham jix bhai' tu ja jimia'.”

15 Ba' gu Abraam cham pai' jax kai'ch na pui' ji' titda gu Dios, dai na soi'm ilhdhat pix ti nñir na pui' ji chu buusnia' na jax titda. Pui' dho ji chu buus mikkat na jax titda.

16 Ya ja'p gu ja'tkam no'm jix aa' nam silhkam jup kai'chdha' gu tu', jum aa'nda' nam bhaankamu'n pu kai'chdha' gu jax chu'm gɛ'kam na ba' bhaan jix maati' ka' nar silhkam ka', ba' pui' tu tui'ka' no't pix pu'ñi jax ba tii.

17 Ba' jano' nat pai' dhuuk pu'ñi tu daaxdhak gu Dios gu Abraam, bhaankamu'n dñilh pu titda na ba' bhaan jix maati' ka' na silhkam pui' tu kuugalhdha' nat jax ba tii'n, gio na silhkam ja makia' gu bopxi'ñ no' mit ba mui'dha gui' nat tu' ba ja iimchuda.

18 Xib jach dho ba' bax maat jiñ jaaduñ na gu Dios jich Gi'kora' cham ji'xdha' iat, jir pui' ka' jax no't ba tii. Dhi'ch ba' bhaan jix bhai'ch chaat ka' nach ji'k buiñor ba ti jii'gi'ñ, na gu' cham tu' pix jap kai'ch nat tuch iimchuda na bhammich aichdha' nach pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', gio nap kai'ch na gammijich nuukdaidha' nach ji'k ya' ka oipo dhi oi'ñga'n bhaan.

19 Ba' cham jax jich aa' ich kia' gu xib, jir maa'n nach jax bñix jich jujur ki'n jix biiñak kat buiñor guch Xoi'kam ti nñir nach baidhika' nat pai' ja'k tuch iimchuda nach aichdha' gatuuk, bhammi na pai' joidham jix chu uañ. Dhi'ch ba' bhaan cham ji'xdha' kuu' ka jimia', pui' nach jax bax biiñak ka' buiñor. Dhi'

dhi ñi'ook ja'pni ji buusan aach jich bui na jax gui' na ki'n bulhka' gu kanuub na cham maakam ja'k nui'ññika' gu jibiilh. ²⁰ Jix dhaam nach pai' tu iimchudhix, jir bhai' nat pai' ja'k bhii guch Xoi'kam nat ya' dir miiji ji dhuu. Aach bhammi piix jup ji bubuakia' nach pai' dhuuk ya' dir mui'p ji jimia'. Guch Xoi'kam xib bhammi daakat jich a'mkam ñiok buiñor guch Gi'kora', na gu' pui' ba ji buusan na jax gu ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop tu juanda' nam ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, ja'p na jax jir tu'm kat gui' na Melkasidek tügich bijik.

7

Guch Xoi'kam na pui' ji buusan na jax gui' na tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam na jax jir tu'm kat gui' na Melkasidek tügich bijik

¹ Gui' na Melkasidek tügich bijik, Saleem ti tügim jir gø'kam kat, gio ba' na tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam jix dhaam buiñor gu Dios. Ba' maa'nnim na gu Abraam kia'piix ja'k ba giixchu' nat tu kok-darak ja bui ji'kchi gu gø'gørkam, gui' ji' Melkasidek nammi gama ja'k namkik xi chu daañxidhak nax bhai' tu jimia'. ² Ba' gu Abraam xi chu maa gu Melkasidek gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nat tu ja boosgi gu gø'gørkam nam ba tu ua'kat nat xi ja ko'ktulhdhak. Ba' gu pui' na jax tügich Melkasidek ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Gu gø'kam nax bhai' ja silhka'n gu ja'tkam na jax piix jir am. Gu' ba' mi' na pai'r gø'kam ka' na Saleem ti tii'ka', ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch ip: Gu gø' kiicham nam pai'x jikgim jup tu'ii' gu ja'tkam. ³ Ku gu' gui' gu

jaduũ pu cham jaroi' maati' ji nat pai' dhir ja'k buus, ni nat pai' ba maaxir, gio na jaroi'r taata'n kat, gio ba' na jaroi'r di'ii'n kat, ni ku cham maati' nam jaroi'r kukuulsi'ñ gio nam jaroi'r bopxi'ñ. Ni ku cham pai' kaidha' no't muu piam ku dua. Panaas ba' ku pui mu pai' dua sia gu xib na ja palhbui'ñ gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daaŋxi'ñ, iam pi'x pui' ja'k jup ba ji buus na jax guch Xoi'kam na bhaankamu'n ya' oilhimik gu Dios na gammiji pu dua.

⁴ Ku gu' gu Melkasidek cham tu'r ja'ppix maa'nkam kat ji, ni ku cham pai' jaroi' tu' pi'x ilhdhat. Ti' nat guch boxii kat Abraam tu' ka'm tiigik xi chu maa gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nat tu ja boosgi gu g'e'g'erkam nam ba tu ua'kat nat xi ja ko'ktulhdhak. ⁵ Mi' nat pai' tu ua'nakbijik gu Moisees nat aa'ñdhak gu Dios, jup jum kai'ch na sap dai gui' nam ji'k jir bopxi'ñ gu Lebi' nam mi' tu juan chiop nam ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios, jix bhaai' nam tu ja maakidha' gui' na ji'k Dios bhaan bipio'da' gu tu' nam tu mai'chikda' gu ja'kam, nam gu' pui'p jir bopxi'ñ gu Abraam na jax gui' nam jir ja'ppix ja'tkam nam cham tu' mi' tu juan chiop. ⁶ Gu' gu Melkasidek ti' cham tu'r boxii'ñ ji gu Lebi'. Ti' nat guch boxii kat Abraam xi chu maa gui' na ji'k Dios bhaan bipio' gui' nat tu ja boosgi gu g'e'g'erkam. Ni gu Abraam kur ja'ppix maa'nkam kat, nam gu'x bhai' maap jum keke'e gu Dios, pui' kut ba' pui' tu daax na g'e'p jum duukam buiñor jup tu duña'. Ba' gu Melkasidek xi chu daaŋxidhak ip gu Abraam nax bhai' tu jimia'. ⁷ Dhi' ba' bhaan jix maati' na cham tu'r

ja'ppix maa'nkam gu Melkasidek. Na gu' gui' na tu daaŋxi'ñdha' gu jaroi', jix io'm tɛ'kob jup tui'ka', cham tu' pui' na gui' nam tu daaŋxi'ñdha'. ⁸ Gui' nam xib bhai' tu juan gɛ' chiop nam tu ja daaŋxi'ñ gu ja'tkam gio na ja a'm bi'iim gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nam tu mai'chik gu ja'tkam, jir tu ko'dam am pix ba'. Gu' mi' pai' u'uan ta'm na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios pui' ja'k pix iam jum kai'ch ji na sap gui' ji' na Melkasidek tii' gammiji pu dua, na gu' cham pai' kaidha' no't jup muu. ⁹ Ba' gui' nam xib bhai' tu juan gɛ' chiop na ja a'm bi'iim gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nam tu mai'chik gu ja'tkam, nam jir bopxi'ñ gu Lebi, ja'p ji buus ji na mit bix tu maa gu Melkasidek gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gu tu' nam tu mai'chik, nat gu' guch boxii kat Abraam ja a'mkam pu ba tu maa, ¹⁰ na gu' dhi'r boxii'ñ gu Lebi gio gu jai'. Pu bhaan bap tui'dhi' am gu Abraam jano' nat gu Melkasidek mui' xi ñam na ja'k ba gixchu' nat tu kokdarak, sia ku mit gu'x io'm gatuuk ba' ka maaxir, na gu' jano' pu pui' ba titda gu Dios na mui' tu bopxicha' cham daaxix kam.

¹¹ Bijik gui' nam bhai' gɛ' chiop tu juanda' nam ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu makgixxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios, nam jir bopxi'ñ gui' na Aroon tīgich, na dhi Aroon tīgim Lebiip jir boxii'ñ kat, tu daasak jamit bhaankamu'n gu Dios na jax ja'k tu aagix ka' ja bui bix gu Israel kam ja'tkam nam mi' pui' xi jiiimda'. Gu' ji na gu' dhi' pui' na mit jax tu daasak jano' dhi' ji' nam jir bopxi'ñ gu Aroon, cham ji'xdha'ch aichdha'x dhaam sia kuch tii mi' pui' xi jiiim na jax jum kai'ch. Ba'm aa' na jumai jai'chdhihia' gui' na

mi' tu juanda' chiop na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na cham tu' kar boxii'ñ ka' gui' na Aroon tügich, ja'pji gui' ji Melk-sidek. ¹² Na gu' no't pu'ñim pataasa gui' na jaroi' ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, bix jup jum pataasa' gu ñio'ki'ñ gu Dios, na gu' maakam ba tu daasa', ba' cham tu' pui' ja'k ka tu aagix ka' na mit jax tu daasak gui' na biipi' dir. ¹³ Gu Gø'kam Jesus jich Xoi'kam jañ dho aagit jup kai'ch na jaroi' aagit jup kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na saak jir boxii'ñ ka' maadit gui' nam ji'k jir maamra'n gu Israel, na cham tu' maadit bhai' tu juan gø' chiop gui' gu bopxi'ñ. ¹⁴ Gui' dho na Judaa tügich jir boxii'ñ gu Gø'kam jich Xoi'kam. Bix gui' nam ji'k jir bopxi'ñ gu Judaa, cham tu' maadit mu ja'p tu juan chiop na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daañxi'ñdha', na gu' gu Moisees cham pai' jax kai'ch no'x bhaai' nam mu ja'p tu juanda' chiop gui' nam ji'k jir bopxi'ñ ka' gu Judaa.

¹⁵ Ba' dhich Xoi'kam na pui' ji buusan na jax gui' na mu ja'p tu juan chiop na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daañxi'ñdha', pui' ja'k jir tu'm pix iam na jax gu Melk-sidek gui' na tu ja daañxidhat bijik gu ja'tkam, ¹⁶ na pu cham jaroi' maat na jax chu'm jir boxii'ñ kat gui' nam ji'k jir maamra'n gu Israel, gio na pu cham jaroi' maat no't muu, ka' ba' pui mu pai' dua. ¹⁷ Na gu' ja'pnim kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na guch Xoi'kam aagit jup kai'ch: Aap xib dir ja'p ja'k gammiji pui' ba ji buusanda' na jax gu Melk-sidek gui' na tu ja daañxidhat

gu ja'tkam bijik.

18 Ba' nat ji'k jax chu daasak bijik gu Moisees na tu aagix ka', bix mi' pix ja'p ji bii. 19 Na gu' dhi' na jax ja'k tu daaxix, cham ji'xdha' uana' git guch ua'tulhdhara', na gu' cham tu' bhaai'. Xib gu' na chich ji'k kɛk gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' ba jiim, ba uañchudhix ji guch ua'tulhdhara', ba' dai nat ba tuch iimchuda gu Dios na bhammich aichdha' nach pai' gammijix jijikgim bap tui'ka'.

20 Diih gu Dios pui' ja'k tu dai na gu Maraa'n jich Xoi'kam gammiji pui' ji buusanda' na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daañxi'ñdha'. 21 Gu' gui' nam bijik bhai' tu juanat gɛ' chiop, cham pai' tu' pui' ti'ik ji gu Dios no'm gammiji ya' pu ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gam nam tu ja daañxi'ñdha'. Gu' jano' na pai' dhuuk bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, silh pu tu aa' ji na gammiji pui' ji buusanda' na jax gui' na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daañxi'ñdha'. Pui'm kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pnim kai'ch:

Ja'pni kai'ch guch Gi'kora':

“Aap gammiji pui' ji buusanda' na jax gui' nam bhai' gɛ' chiop tu juanda' nam ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daañxi'ñdha'.”

Cham pai' dhuuk ka pataasa' gu Dios gu pui' nat jax ba tii.

22 Pui' ku ba' xib gu Jesus jich Xoi'kam pui'ch chitda aach nach ba ti jigi'ñ buiñor na xib ba' bax bhaai' nach aaya' buiñor gu Dios. 23 Gu' gui' nam

bijik ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daañxi'ñdha', cham tu' pui' ja'k kai'chit am jia, gio gu mui' jai'chdhirik jamit, cham tu' na tu' maa'n, nam gu' pix ji ko'iidha', nam gu'r tu ko'dam kat pix. ²⁴ Gu' gu Jesus jich Xoi'kam na xib pui'p ji buusan, cham pai' dhuuk ka mukia' ji, gammiji pu jai'ch ka', cham pai' dhuuk jum pataasa'. ²⁵ Ba' dhi' ya' dir ja'p ja'k pu gammiji bax bhaai'n ka' na ja baidhika'x dhaam buiñor gu Dios ji'k nam mux jimiik ka', na gu' dhi' ya' dir ja'p ja'k gammiji pu ba jai'ch ka', nach a'mkam ñiokda' buiñor gu Dios.

²⁶ Dhi' ji' ji pu'ñi chu'm nach a'm jum aa' na pui'm taiti'nda' nar ja g'e'kam tuk gui' nam bhai' g'e' chiop ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daañxi'ñdha' na jax jir tu'm guch Xoi'kam, na joidham jir jix uañ, cham pai' tu' bhaan jix ua'tulhdhix, ni ku cham pai'x buam tu bua na tu' cham jir kii', na xib bhammi ba daax dhaam jix io'm G'e'kam ki'n nat ya' dir maaxir ja bui gu ja'tkam jix u'ua'tulhdhix kam. ²⁷ Ku gu' gui' cham tu' pui' ja'k jup tu bua ji nam jax chu bua't gui' nam bijik jir ja g'e'g'er kam tuk kat gui' nam bhai' g'e' chiop tu juanat nam ja koodat gu sasoi' makgirxi'ñdha' gu Dios gammiji nabap tanoolh, na ba' tu ja uañi'ñka' gu diilh ja ua'tulhdhara' gio ba' gu ja ua'tulhdhara' biix gu Israel kam ja'tkam. Gu' dhich Xoi'kam nañ jaroi' bhaan tu a'ga cham ji, maa'nnim pix ji nat tu makgirxi gu Dios, pu daipu'. Dhi' ki'n pu gammiji ba tu ja uañdhix gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam, nat gu' diilh tukga'n makgirxi gu Dios, cham tu' gu sasoi'. ²⁸ Na gu' gui' nam bijik ja palhbuidhimik

gu ja'tkam nam tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios gam nam tu ja daañxi'ñdha' nat ja darsak gu Moisees, cham ji'xdha' uañchudak jamit ji gu diih ja ua'tulhdhara', gammiji pix jum ua'tulhi'ñdha' am ja'p na gu ja'ppix ja'tkam. Ba' na gu' tiix aa' gu Dios na maadit git jax chu'm na cham ua'tulhdhix ka' na pu chu'm ki'n daaka', ba' gu Maraa'n jich Xoi'kam nat cham pai' dhuuk jum ua'tulhdhak jano' na ya' xi oilhimik, pu chu'm ki'n dai guch Gi'kora' na sap pu'ñi gammiji pui' ji buusanda' na jax gu ja gɛ'kam tuk gui' nam bhai' gɛ' chiop tu juanda' na tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio na ja palhbui'ñdha' nam tu daanda' buiñor gu Dios.

8

Nax io'm jir jix ki' guch Xoi'kam na xib pui' ji buusan na jax gu ja gɛ'kam tuk gui' nam bhai' gɛ' chiop ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daañxi'ñdha'

¹ Na tu'x io'm jir joidham dhi' nach ji'k tu' bhaan tu a'ga xib, dho nach maadit ba bia' gui' na ja'p ji buusan nar ja gɛ'kam tuk gui' nam bhai' gɛ' chiop tu juanda', na bhaami ba daa jix dhaam sonpan gu Dios ki'n dir ja'k, na gammiji jich a'mkam ñiok, dhi' ji'x io'm jir joidham aach jich bui. ² Gu Jesus jich Xoi'kam jañ dho aagit jup kai'ch na bhammi ba daa nat pai' kii gu chiop guch Gi'kora' na joidham jix chu uañ, cham tu' pui' na jax ya ja'p nam pai' tu chichiopi' gu ja'tkam. ³ Na gu' ya' dhi oi'ñga'n gui' nam bhai' tu juanda' gɛ' chiop, pu kai'ñkam pix mi darka' am nam tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio ba' nam ja palhbui'ñdha' nam tu

makgĩrxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios. Ba' gu Jesus jich Xoi'kam na pui' ji buusan na jax gui' nam bhai' gɛ' chiop tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio na ja palhbui'ñdha' nam tu makgĩrxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios, jum aagit ji na tu' xi makgĩrxidha' gu Dios. ⁴No' gĩt pui ya' oirida' dhi oi'ñga'n bhaan gu Jesus jich Xoi'kam, cham tu' pui' bia'ka'm gĩt gu ja'tkam no' gui' ja'p jup ji buusan na jax gui' nam bhai' gɛ' chiop tu ja daañxi'ñ gu ja'tkam gio na ja palhbui'ñ nam tu makgĩrxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios. Nam gu' mui'x jai'ch gui' nam bhai' gɛ' chiop tu ja daañxi'ñ gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñ nam tu daanda' buiñor gu Dios, daipu' gui' na jax chu'm pix ja aa' mi' nat pai' tu ua'nak gu Moisees nar am nam pu chu'm ka'm tu juanda'. ⁵Ba' bix nam ji'k tu' jax bua gui' nam ya' darka' gui' nam bhai' gɛ' chiop tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñdha' nam tu daanda' buiñor gu Dios, iam pix pui' ja'k ti xi chu bua am nat jax aa'ñdhak bijik gu Dios gu tujuandam tugi'ñ Moisees, nar pu chu'm na jax tum bua bhammix dhaam, pui' na jax tu tu'ii' bhai' na pai' tu chiopi' gu Dios. Na gu' jano' nat pai' dhuuk chia gu Dios gu Moisees na kisa' gu jannulh ba'aak mi' na pai' dhir mu daanda', nax io'm jix chu xidhuu ka', jup titda: "Pu chu'm jap moop duña' gu chiop mi' na pim pai' dhir bha tu daanda' jiñ bui na ñich jax chu'm jum ti'ñchoda bhammi oidha' ta'm nach pai' xi chu a'gimik." ⁶Gu' dhi' na jaro' ba daaxix xib nar ja gɛ'kam tuk ka' gui' nam bhai' gɛ' chiop tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñdha' nam tu makgĩrxi'ñdha' buiñor gu Dios, jix io'm jir jix kii' ji, gio gu' pui' ja'k ba duu na ya' dir ja'p ja'k

maakam ba tu aagix ka', cham tu' nat jax ja'k tii tu ja daaxdhak gu Moisees biipi' dir. Gu xib gu' pui' ja'k duu ji nach jax ja'k jix bhai' maa'n ñi'ook bap duuka' gook dit gu Dios, gam nach a'm ba tu bi'ya' gui' nat tu' tuch iimchuda.

⁷ Na gu' bijik nat tii tu ja daaxdhak gu Moisees gu Israel kam ja'tkam nam jax ja'k tui'ñgida', ja'p ji buusan na dai daaman pix tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', irban dir ja'k ba' pu cham, siam chi moo mi' pui' tii xi chu kuugalhdhidha' git. Maakam aagit na duñia' gu Dios na ba' pu'ñi duuji biix dappaam tu ja uañdhix ka' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam, ba' ja'p ji buusnia' na sia irban dir ba tu ja uañdha'. ⁸ Gio ji nam gu' cham tu'x bhai' mi' pui'p jiidma' gu Israel kam ja'tkam nat jax ja'k tii tu ja daaxdhak gu Moisees. Tii dho mi' pui' xi chu buada' am ji'x na jax ja chianda', gu' ji na gu' pui' nam jax bam ua'tulhi'ñdha'. Ba' pui' ja'k tii gu Dios na jax chu'm tanoolh pui' ma tu duñia' na jax ja'k jix bhaai' na tu ja uañdha' pu biix dappaam gu ja ua'tulhdhara', pui' na jax bam kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pnim kai'ch:

Kam aajim moo nañ pai' dhuuk maakam tu jam daaxdha' na pim tui'ñgida' aapi'm na pim jir Israel kam ja'tkam gio aapi'm na pim jir bopxi'ñ gu Judaa,

maakam ba tu aagix ka' mi' dhir ja'p ja'k.

⁹ Ku gu' cham tu' pui' ja'k ji kia' nat jax ja'k tu ja daaxdhak gu Moisees jii' a'mkam nam tui'ñgida' gu jam bopxi kat bijik na mit cham ji'xkat mi' pui' jii, sia ku ñich tii ja palhbui nam bha bubuakia' mu dir Ejipto nam pai' tu ja juantudat.

Pui' kuñ ba' cham ja a'm ti niidhidhat ji'k tanoolh.

¹⁰ Gu' dhi' matgam nañ jax ja'k ilhii'ñ xib nañ tu daasa' jam bui aapi'm Israel kam ja'tkam na tu aagix ka',

cham tu' pui' ji kia' na jax jano'.

Xib jañ ji jam jujur am ua'na' ji guñ ñi'ook,

ba' gammiji ti'ñchot mi' pui' jiiimda' pim nañ jax jix aa'.

Aañ jam buip tui'ñgida' gammiji,

gio aapi'm mu dir bha ja'k jiñ buip tui'ñgida'.

¹¹ Cham kam aa'nda' na pim jum a'aagi'ñdha' biiix ji'ma'n nañ jax jir tu'm kam piam nañ jax ja'k jix aa' na pim tui'ñgida',

na pim gu' biiix ji'ma'n jix bhai' bax mat ka' guñ ñi'ook.

Jix bhai' bax mat ka' pim ip nañ jax jir tu'm kam,

biiix jam jix mat ka' na ji'k ja'tkam,

sia gui' nam jir gɛ'gɛ'rkam gio gui' na cham.

¹² Gio gammiji pix jañ ba tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara',

sia pim chi moo jax gɛ'kam ki'n jum ua'tulhi'ñ,

panaas ku pim moo pu cham pai'm ua'tulhi'ñdha'.

¹³ Ba' na pui' kai'ch gu Dios na maakam ba tu daasa', dhi' bhaan jix maati' na cham tu' ka bhaai' nat jax chu daasak gu Moisees biiipi' dir, ba' cham xiim cham pai' maati' ka' na jax ja'k tu aagix kat.

9

Na jax tu tu'ii' bhai' gɛ' chiop nam pai' dhir tu daan gu ja'tkam buiñor gu Dios gio bhammix dhaam na pai' tu chiopi' gu Dios

¹ Gu Dios aa'ñdhak bijik gu Moisees nam jax ja'k bua't mu daanda' gu Israel kam ja'tkam jix dhaam

ja'k na pai'p tu'ii', gio na jax ja'k tu tui'ka' mi' nam pai' dhir tu daanda'. ² Maa'n chia na k'isa' gu jannulh ba'aak, irban ba' sa'iich gu jannulh na ki'n tu kuupka'. Ba' mi' dhir nañ jax mu baakidha', jix chu xidhuu kam tim t'iti'nda'. Maa'n mi k'ik gui' na bhaan mimiimda' gu tai na ki'n ti bi'ñdhix ka' miji irban dir, gio ba' moo maa'n gu mees na bhaan jum tua'ba gux xidhuu kam paan. ³ Gu' ba' mi' na pai' se' gu jannulh miji biipgan dir, jix io'm jix chu xidhuu kam tim t'iti', na cham pik jaroi' miji bapki. ⁴ Maa'n mi'p k'ik gui' na bhaan tum kubhion nar jix uam totbikdam nax dha'ram nam'ik, gio ba' gux xidhuu kam kaaja mi'p daa na biix kap juulhdhix gux uam totbikdam. Miji irban dir ba' gaamix maa'n gu alhi'ch ja'aa na pui'p jir jix uam totbikdam na bhaan mi jim gu koi' na manaa jum t'iti' na ja'p tu'm na gu jabook kib. Gio ba' moo gu oxia'n gu Aroon mi'p jim jix xidhuu kam kaaja ta'm na joidham jix iipun, gio gu ko'kmarak joodai na bhaan tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁵ Ba' bha daam dir gu kuuparga'n bha tuut am jup duiñxim gook gu noonbi'ñ gu Dios, pix am iin am ja kakarbo ki'n gu kuuparga'n gu kaaja. Dhi' ba' bhaan jix maati' na ge'kam ki'n mi' ti ni'ñ gu Dios. Ku gu' chi dhi' cham pik jum aa' ji nañ biix jam aagi'ñdha' na ji'k tu' miji ja'p jix chu jai'ch kat irban dir gu jannulh ba'aak, ku gu' pu'jani ja'k tu duu mit jano' gu Israel kam ja'tkam.

⁶ Ba' gammiji nabap tanoolh mi baapakda' am gui' nam pu'ñi chu'm ki'n darka' nam tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam buiñor gu Dios, ku gu' dai ji mi' dhir nañ jax mui' ji bakia', cham tu' biix tuukab dir na pai' tu kuup, na gu'x io'm jix chu

xidhuu. ⁷ Dai ji d̄iilh gui' nar ja ḡ'kam tuk gui' nam mi' tu juanda' chiop nam tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gam nam ja palhbui'ñdha' nam tu makḡirxi'ñdha' gu sasoi', na ba'x bhaai' na mu bapkida' bhijimmi' dir jix io'm tuukab dir na pai'x io'm jix chu xidhuu, ku gu' maa'nnim pix ji nabap oidha'. Ba' gammiji' na pai' dhuuk mu bakia', ua'da' gu sasoi' ja i'hir na makḡirxidha' gu Dios, na ba' ki'n tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara' b̄ix gu Israel kam ja'tkam gio d̄iilh gu ua'tulhdharga'n, nam pu cham ji'x mat ka' nam tu' bhaan jum ua'tulhi'ñdha'. ⁸ Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui' ja'k jich mattu'n na sia ku tii ba jai'ch nam pai' d̄ir ja a'mkam nokia' gu ja'tkam buiñor gu Dios gui' nam mi' tu juan, pui' pix cham jup bhaai' nam mu baapkia' miji' dir na pai'x io'm jix chu xidhuu. ⁹ Gu' ba' gu xib ya' pu'ñi ip aach jich bui, cham ji'xdha' b̄ix dappaam uañchudhix ka' guch ua'tulhdhara' sia kuch aach mi' pui' tii tu daa'ñchugit tu makḡirxi'ñdha' gu Dios gu sasoi' nam jax tu jimdat gu bijik dir kam, gam siach tii tu maak gui' na ji'k bhaan bipio' gu tu' nach tu mai'chik. ¹⁰ Na gu' dhi' ja'p pix nach pui' ja'k tu buada', koi' pix nach mi'x bhai' buada' gam gu tu' nach i'ya' na pu cham tu' bhaai'n ka' sia kuch tii jax chu bua, panaas ba' kuch bhaan pix ti n̄irada' na ji'x juugit pu'ñi maakam tu daasa' gu Dios na tu aagix ka' ya' dir ja'p ja'k, cham pai' nach iam uañchudidha' guch ua'tulhdhara' pu chu bua't.

¹¹ Ku ba' gu' xib nat ya' ba ai guch Xoi'kam, cham tu' pui' ji kia' na jax b̄ipi' dir, nat gu' gui' ja'p ba ji buus xib na jax gu ja ḡ'kam tuk gui' nam bhai' ḡ' chiop tu juanda' nam tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam

gio nam ja palhbui'ñdha' nam tu makgírxi'ñdha' buiñor gu Dios. Ba' dhi' pu gammiji bar pu chu'm ka', na gu' bhammi ba daa jix dhaam, bhai' na pai' tu chiopi' gu Dios na joidham jix chu uañ, cham tu' pui' na jax ya ja'p nach pai' tu chichiopi' aach. ¹² Guch Xoi'kam maa'nnim pix mu baa bhammi dir tuukab dir na pai'x io'm jix chu xidhuu nat mu tu makgírxi'ñmirak gu Dios gu diilh i'ra'n, cham tu' kia' gu kakarbax ja i'ir gam bhe'mser. Pu daipu' maa'nnim pix nat tu makgírxi, dhi' ki'n pu gammiji ba tuch uañdhix guch ua'tulhdhara', bax bhaai' ba' xib nach bhammi aaya' jix dhaam buiñor gu Dios. ¹³ Na pim jax bax maat jiñ jaaduñ na saak gu ja i'ir gu tutuur gam karbax no' ñich makgírxi gu Dios, dhi' ki'n tuñ uañdha' guñ ua'tulhdhara' sia gu palhíp. ¹⁴ Gu' gi ba' gu i'ra'n guch Xoi'kam nax io'm jir gè'p jum duukam, pu gammiji ji nat ba tuch uañ gu Dios guch ua'tulhdhara' nat pai' dhuuk makgírxi guch Xoi'kam. Gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na gammiji bhaan tajaanixchu'ndat guch Xoi'kam guguux nach a'mkam jum makgírta' buiñor gu Dios, na cham tu' bhaan ua'tulhdhix, na ba' pu'ñi duuji dappaam tuch uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'. Ba' aach dai nach kaichgít gammiji mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa' guch Gi'kora' na gammiji pur Dios.

¹⁵ Jano' nat pai' dhuuk pu'ñi ya' xi øøk jich a'mkam muu guch Xoi'kam, pui' ja'k xi chu daasak na mi' dhir ja'p ja'k bax bhaai'n ka' nach a'm tu bi'ya' gui' nat tu' tuch iimchudak bijik gu Dios. Pui' ja'k duu ip na mi' dhir ja'p ja'k pu ba tuch uañdhix ka' na chich ji'x gè' bach ua'tulhdhak, sia kuch gu' pui' tií duiñchugít nat jax ja'k tu daasak gu Moisees

bii'pi' dir. Ba' gu xib dai nach a'm ba tu bi'ya' gu g'e'ger jup tum duu'nkam nat tuch iimchuda gu Dios. ¹⁶ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax tum buada' ya ja'p maaxik, pui' na jax gu jaroi' no't tu iimchuda gu maraa'n bii'x na ji'k tu' bia'ka', pui' ja'k tu daasa' u'uan ta'm. Ku gu' chakuir tu gui' ga'n ka' ji no' pui' ka dua gu taata'n, no't ba muu ji na ba' bhaan ba tu bi'ya'. ¹⁷ Chakuir tu gui' ga'n ka' gu bixchu' no' gu' pui ka dua gui' nat tu iimchuda, nañ jax ba kai'ch, daipu' nar iimdharga'n ka' pi'x. ¹⁸ Pui' ku ba' moo jano' nat jax tu ja daax gu Dios gu Israel kam ja'tkam nam jax ja'k tu buada' buiñor, gu Moisees ja koodak gu sasoi' makgirxi na ba' pu'ñi duuji jix bhaai'n ka' na tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara' sia gu palhiip. Ba' dhi' pui' ji buusan na jax gu jaroi' no't bhaan ba tu bii gu bixchu' na tu iimchudhix. ¹⁹ Ba' nat pai' dhuuk xi ja aa'ñdhak gu Moisees gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios nam jax ja'k tui'ñgida', mi' dhir ba' baxbhat gu ja i'ñir gu sasoi' ki'n ja jupsusda' bii'x na ji'k gu Israel kam ja'tkam suudai' palhiip xi bipnadat, bii'x sia ki'n jupsusda' gu ko'kmarakjoodai na bhaan tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios. ²⁰ Jup ja titda ba': "Dhi i'ñir na ñich ki'n ba jam jupsussa, ja'p jir jum duukam na gu Dios jix aa' na pim pui' ja'k tu kuugalhdhidha' na ji'k jax jix aa' na ba' tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara'." ²¹ Gio ba' mu ja'k jup tu jupsusda' gu Moisees gam gui' na miji tu daraa irban dir gu chiop nam bhaan tu'x buada' gui' nam mi' tu juanda' nam tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñdha' nam tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios. ²² Pui' dho tu duu gu Moisees na jax ja'k titda gu Dios, na sap jum aa' nam i'ñir ki'n ja jupsusda' gui' nam ki'n tu

daanda' buiñor na ba'x kikii' ka', na gu' sap cham bhaai' na ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam no'm cham biix makgirxi'ñ gu ja i'ñir gu sasoi'.

Guch Xoi'kam jix bhaai' na tuch uañdha' guch ua'tulhdhara' nat gu'ch a'mkam bam makgirta

²³ Gu chiop nat kiisak bijik gu Moisees, iam pix jir pu chu'm kat na jax chu'm gux dhaam kam chiop, sia gu tu' na mijix chu jai'ch irban dir. Pui' kut ba' gu Moisees ja koodak gu sasoi' baxbhak gu ja i'ñir ki'n tu jupiis miñi irban dir bhaan gui' na miñi tu daraa nam bhaan tu'x buada' gui' nam mi' tu juanda' na sap ba'x uañ kir tu bi'ya'. Dho jaiñ na gu' ya ja'p dhi oi'ñga'n tum makgirtar gu sasoi' bhai' gè' chiop na sap ba'x chu uañ ka', gu' bhammi gi ba'x dhaam na pai'x io'm jix chu xidhuu, jix io'm gè'p jum duukam ji na aa' na tum makgirta', cham tu' gu sasoi'. ²⁴ Bhai' ji' nañ tu aagit jup kai'ch nat baa guch Xoi'kam nax io'm jix chu xidhuu, cham tu' pui' na jax ya ja'p nach pai' tu chichiopi' aach, na gu' gui' Dios jir chiopga'n, cham tu' gu ja'tkam. Ti' iam pix pu chu'm xip duu mit gu ja chichiopi' gu ja'tkam na jax chu'm gux dhaam kam. Bhai' ji' ba' daakat jich a'mkam ñiok xib guch Xoi'kam buiñor gu Dios, na pu ti'ntu'n na tuch uani'ñka' guch ua'tulhdhara'. ²⁵ Maa'nnim pix bhai' tu makgirxi guch Xoi'kam gu Dios, cham tu' na mui'kim nam jax chu buada' ya ja'p dhi oi'ñga'n gu ja gè'gè'rkam tuk gui' nam bhai' gè' chiop tu juanda', nam gammiji nabap oidha' mui' ba ji bhika' gu sasoi' ja i'ñir miñi na pai'x io'm jix chu xidhuu nam ki'n jupsusda' gux xidhuu kam kaaja, na ba' dhi' ki'n tu ja uañdhix ka' gu ja

ua'tulhdhara' gu ja'tkam. ²⁶ Na gu' no' mui'kim ji chu makgixidha' git guch Xoi'kam gu Dios, ¿cham aa gu' ji'k na kim ba mukia' git dhi' jano' dir nat pai' dhuuk jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n, kux ba' gu' tu' maa'nnim pix? Dai xib na ya' ba miamlhim na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n nat ba' bhai' xi jimik ya' aach jich bui xim makgirtak jich a'mkam, pu daipu' maa'nnim pix. Dhi' ki'n pu gammiji ba tu uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'. ²⁷ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ya ja'p gu ja'tkam, nam gu' cham tu' ko'dat gio duduadad ya ja'p oipo, ja'ppi no't pix ba muu, pu cham pai' ka dodhia', dai jano' na ba tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n nam ba' duduadii giop bhai'p ji baapmigia' na bam aaya' na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam nam tu' jax buimii nam duduakat gu ja tutku' bhaan. ²⁸ Pu'ñi ip guch Xoi'kam jano' nat ya' xi ~~ek~~, maa'nnim pix jum makgirta jich a'mkam, dhi' ki'n pu ba tu namkix bix maa'n jimdam nam jix u'ua'tulhdhix gu ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n. Ba' xib na gio bhai'p jimda', cham tu' na gioch a'mkam jup ka mukia' na tuch ñamkixdha' guch ua'tulhdhara', ja'ppi daipu' na bha ja bai'ñmira' pix gui' nam ji'k pu'ñi ti ñira na bha ja bai'ñmira' mi' pui' ji jiiimit na jax jix aa'.

10

¹ Gu Moiseses pui' ja'k tu daasak bhaankamu'n gu Dios ja bui gu Israel kam ja'tkam nam sap tu makgixi'ñdha' gu sasoi' gu Dios na ba' ki'n tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara'. Ba' dhi' ji' nat ji'k jax tu daasak, iam pix pui' ja'k ip na ji'k jax jum duñia' guch Xoi'kam no't pu'ñi ya' ba ai, na ba'

mi' dhir pu bix dappaam tu ja uañdhix ka' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. Na gu' gu pui' nat ji'k jax tu daasak gu Moisees nam pui' tu makgixi'ñdha' gu sasoi' gu Dios, cham bhaai' na dhi' ki'n pu bix dappaam tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara', sia kum gu' tii gammiji nabap oidha' pix miji dir ji bapo' nam tu makgixi'ñ gu sasoi', pui' nam jax bax u'ua'tulhdhix ka'. ² Ba' pux mat ka' am gu Israel kam ja'tkam na cham tu' bhaai' na pu bix maa'n jimdam tu ja uañdha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', sia kum gu' tii tu koodat gu sasoi' makgixi'ñ nat jax tu daasak gu Moisees, pui' nam jax bax u'ua'tulhdhix ka' nam xim taat ka'. Ba' tii pix miji dir ji bapo'da' am nam tu makgixi'ñdha' gu sasoi'. ³ Ku gu' dhi' pu ja'p pix ji ba' nam tii xi chu makgixi'ñdha', panaas ba' nam jax dhui pix bhaan ti'ñchoka' gammiji nabap oidha' gu ja ua'tulhdhara', na gu' cham pai' iam pu bix dappaam ja uañdhidha' gu Dios, ⁴ na gu' gu ja i'ir gu tutuur gam kakarbax cham ji'xkat bix dappaam uañchuda' gu ua'tulhdhara'.

⁵ Pui' ku ba' nat pai' dhuuk ya' ai guch Xoi'kam ya' dhi oi'nga'n, jup titda gu Dios jich Gi'kora' jix dhaam:

Cham ka aa' ap jiñ Gi'kora' nam jum makgixi'ñdha' gu ja'tkam gu sasoi' ja i'ir, pui' ku pich ba' maa'n jiñ maa gu tuuku' nax io'm jir g'e'p jum duukam nañ jum makgixidha' ja a'mkam.

⁶ Nap gu' cham ji'xdhat bix dappaam tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' siam chi moo tiim mimi'i'ñxi'ñ gu sasoi' gam nam jum makgixi'ñ.

7 Ba' nañ jax ba kai'ch jiñ Gi'kora',
 ya'ñ bap tu'ii' ba' xib dhi oi'ñga'n bhaan nañ pui'
 tu kuugalhdha' na pich jax jiñ chiidak bhañ
 joot gam nap jax jix aa',
 na ba' pui' ba tum kuugalhdha' na jax tu ua'ñix
 gum ñi'ook mi u'uan ta'm.

8 Dho jaiñ na jax kai'ch guch Xoi'kam. Bi'pi' dir
 jup xi chi'ik na gu Dios cham ji'xdha' biix dap-
 paam tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam
 siam chi moo ti makgixi'ñ gu sasoi' gam biix
 aixim tu'm nat jax tu daasak gu Moisees nam saak
 tu buada', na ba' dhi' ki'n tu ja uañi'ñka' gu ja
 ua'tulhdhara' sia gu palhiip. 9 Mi' dhir ba' moo
 ja'pnip xi chi: “Ya'ñ bap tu'ii' ba' xib dhi oi'ñga'n
 bhaan jiñ Gi'kora' nañ pui' tu kuugalhdha' na pich
 ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot.” Dhi' ja'p kai'ñkam
 jup kai'ch na mi' dhir ja'p ja'k maakam ba tu aagix
 ka' ja bui gu Israel kam ja'tkam, cham tu' kia' nat
 jax tu ua'nak gu Moisees bhaankamu'n gu Dios
 nam saak tu makgixi'ñdha' gu sasoi'. 10 Gu' ba' nat
 pai' dhuuk pu'ñi diilh jum makgirta guch Xoi'kam
 jich a'mkam, pu biix dappaam tuch ñamkix guch
 ua'tulhdhara'. Daipu' maa'nnim pix nat jum
 makgirta jich a'mkam, pu dhi' ki'n gammiji ba tuch
 uañi'ñka' gu Dios guch ua'tulhdhara'.

11 Cham pui' na jax gui' nam bhail' tu juañ ghe'
 chiop nam ja a'mkam tu daanda' gu ja'tkam, nam
 gammiji nabap tanoolh ba ji chu makgixidha' gu
 sasoi' gu Dios na sap ba' pu'ñi duuji tu ja uañi'ñka'
 git gu ja ua'tulhdhara'. Gu' ji na gu' pui' pix
 cham jup bhaai' na biix dappaam ja uañdha' nam
 ji'x jix u'ua'tulhdhix, sia kum gu' ti pix bhaan ji
 baapmigim nam tu makgixi'ñ. 12 Guch Xoi'kam

gu' kai'ñkam maa'nnim pix ji nat xi makgırxidhak gu Dios gu dıilh tukga'n, pu daipu'. Mi' dhir pu jiix dhaam, bhammi ji dhaibu sonpan gu Dios kii'n dir ja'k. ¹³ Ba' bhammi pix dhaakat ti niira na biix ka xi ja tulhiñchuda' gu Dios gui' nam ji'k jix bhaamki'ñ. ¹⁴ Ba' sia kut maa'nnim pix jum makgırta jich a'mkam guch Xoi'kam, dhi' ki'n pu gammiji ba tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara' dai gui' nam ji'k soi'm ilhdhai ti ji'ñdha' buiñor. ¹⁵ Pui' ja'k jich jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na biix aach jich aagit jup kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ja'pnim kai'ch:

¹⁶ Jano' nañ pai' dhuuk maakam tu daasa' na tu aagix ka' ja bui gu Israel kam ja'tkam, ja jujur am jañ ua'na' guñ ñi'ook, nam ba' gammiji ti'ñchokat mi' pui' jiidma' nañ jax jix aa'.

¹⁷ Dappaam jañ tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' sia mit jax gø' bam ua'tulh, gio nañ gammiji pix ba tu ja uañi'ñka' no'm jum ua'tulhi'ñ,

panaas kum moo pu cham pai'm ua'tulhi'ñdha'.

¹⁸ Dho jaiñ nat jax ja'k ji chu buus jiñ jaaduñ, pu biix ba tuch uañdhix guch ua'tulhdhara' xib. Cham kam aa' nach gammiji nabap tanoolh tu makgırxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios nach jax tu bua't biipi' dir, nat gu' guch Xoi'kam na jax ya' xi oilhimik jum makgırta jich a'mkam na ba' pu'ñi duuji biix dappaam tuch uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'.

Nach gammiji tu daanda' buiñor gu Dios

¹⁹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xib dho gi bax bhaai' ji nach dıilh ba tu daanda' buiñor gu

Dios cham tu' bhaan ji chotdonit, cham kam aa' na jaroi' tuch dhaañxi'ñdha' na jax bñipi' dir. Ja'p ji buusan ba' xib na bax bhaai' nach dñilh mu baapkia' miji irban dir gu chiop mi' na pai'x io'm jix chu xidhuu, sia kuch jir ja'ppix ja'tkam. Tu' gi nat gu' guch Xoi'kam ba makgixi gu Dios gu dñilh i'ra'n na ba' pu'ñi bax bhaai'n ka' nach ya' dir ja'p ja'k silh ba tu daanda' buiñor. ²⁰ Na gu' nat pai' dhuuk muu guch Xoi'kam jich a'mkam, pu irban sar gu jannulh na mi' sè' irban gu gè' chiop na Jerusaleen kñik, na ki'n tu kuup na ba' cham jaroi' mu bakia' bhijimmi dir soosna'n na pai'x io'm jix chu xidhuu. Ba' dhi' ja'p ji buus nat jich kupio'k bhai' nach pai' dhir mu baapkia', na gu' bach aagi'ñ nach jax ja'k dui silh ba tu daanda' buiñor gu Dios aach dñilh. ²¹ Gu Jesus jich Xoi'kam ba' pui' ba ji buusan xib na jax gu ja gè'kam tuk gui' nam bhai' gè' chiop tu juan, na xib bhammi ba daa jix dhaam na pai' tu chiopi' gu Dios, ba' bhai' dhir soi' tñi'ntu' na tuch uañi'ñka' guch ua'tulhdhara'. ²² Bax bhaai' ba' xib nach silh buiñor tu daanda' gu Dios soi'ch ilhdhat, nach gu' ba ti jñigi'ñ buiñor guch Xoi'kam gui' nat jaroi' tuch ñamkix guch ua'tulhdhara'. Ja'p ji buus nat jich batbich joidham jix kñi' suudai' ki'n, nat gu' bñix uañchuda nach ji'x jix u'ua'tulhdhix kat. ²³ Xib gu' dai ji nach jix bñiñak kat buiñor guch Xoi'kam pix ba ti nñirda' nach bhammi aaya' na pai'p tu'ii' gu Dios. Cham jach tu' bhaan jax kach aa'nda', na gu' gu Dios cham xiim pui' tu kuugalhdha' nat ji'k jax ba tu dai jich bui. ²⁴ Ja'pji dai ji nach ba xich ja joi'gi'nda' bñix ji'ma'n, joidham nach jix bhai' kai'chit jich papalhbul'ñdha' tu' na pix ki'n, gio nach jix bhai'm

duukam xip tu buada' bhaankamu'n. ²⁵ Jum aa' ip nach gammiji mu jimmi'da' pai' nach jich jumpa'nda' nach tu daanda' buiñor gu Dios, cham tu' nach am irdat oipoda' na jax jai' nam pu cham jimmi mu ja'p nam pai' jax jum jumpa'n nam tu daanda' buiñor gu Dios. Aach gu' jiiimchu'nda' ji mu ja'p nach pai' jax jich jumpa'nda' nach tu daanda', na gu' pu'ñi ja'k jix aa' guch Gi'kora' nach gammiji mu daañchu'nda'. Jix io'm jach mui' ba xi dhaañchu'nda' xib, na gu' bar mia'n na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam nam tu' jax buimik bix gu ja'tkam nam duduakat ja tutku' bhaan.

²⁶ Na gu' no'ch aach am irdat daraat jich ua'tulhi'ñ ja'p xi dhuukat guch Xoi'kam sia kuch tiix maat na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, cham ji'xdha' tuch uañdha' gu Dios guch ua'tulhdhara', nach gu' pu cham soi'ch ilhii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nat tiich a'mkam muu kuruus ta'm. ²⁷ Ba' no'ch gu' aach pu'ñi pix tu'iii', dai nach am ti'ñchoka' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n na xich aa'ñdhai guch Xoi'kam na chich tu' bhaan jich ua'tulh mu ja'k xich jootsa' na pai' gø' miim gu tai na gammiji cham tu'tki, mi' na pai' ja tulhiiñchuda' gu Dios gui' nam ji'k jix bhaamki'ñ. ²⁸ Mi' nat pai' tu ua'nak gu Moises bhaankamu'n gu Dios, jup jum kai'ch nam sap pu maa'n jimdam mu'aa' gu jaroi' no' cham tu' ka'm nii'ñ nat jax tu daasak gu Dios, dai pix no'm ji'k baik nii'ñ nat pai' cham am bua, ti'ñchoka' nat ja'xbui' pix ti tii. ²⁹ Dho jaiñ, ¿gu' gi ba' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, jax japim ilhii'ñ na tu ja dooda' gui' nam

ji'k tu' pix ilhii'ñ guch Xoi'kam Maraa'n gu Dios nat tiix ja joi'ndak ja a'mkam muu kuruus ta'm, nat gè' jaax gu i'ra'n nat ki'n tu ja namkix gu ja ua'tulhdhara'? Jix io'm ji na ja tulhiiñchuda' gu Dios, cham tu' na tu' palhëp, gam nam gu' tu' pix ilhii'ñ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na tiix ja tajaan'dham gu Dios nax ja joi'gi'n. ³⁰ Na gu' pui' pu kai'ch gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ na jax ja duñia' gui' nam cham tu' ka'm tigia', jup jum kai'ch: “Aañ dëilh jix maat ji nañ jax ja dooda' gatuuk gui' nam ji'k cham jiñ kigalhdhai cham tu' ka'm jiñ chigia'. Ja makia' iñ na jax ja'k ja a'm bipio'da' gu pu chu'm gu ja'tkam.” Gio ba' jumai kap ja'pnip jum kai'ch: “Gu Dios jich Gi'kora' dëilh ja aagi'ñdha' gatuuk gu ja'tkam nam tu' jax buimii bëix ji'ma'n, no'm jix bhai'm duukam jup tu buimik piam ku gu'x buam jum duukam.” ³¹ Ja'p moox ëbhidham ji na tu ja dooda' ji'k no'm jaaxmam pix ilhii'ñ gu Dios na gammiji pur gè'kam!

³² Ba' aapi'm jiñ jaaduñ, jam guguuxi'ñ iñ na pim cham jax jum aa'nda' no't tu' jax ba ji jam duu, ja'p na jax jano' na pimit jax ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, na pimit nakoo nat pai' dhuuk bëix aixim jix buam jum duukam bhai' jam daam ji jii, pui' na pim jax bax biiñak buiñor. ³³ Jai' dhët aapi'm jamit bëix aixim jam ai'chuxdhak gam na mit jam ko'ktulh gui' nam xi jam bhaamki'ñ ja nai'ñchudat gu mui' ja'tkam. Ba' jai' dhët cham jax ilh japimit sia ku mit ti pui' bhai'p ji jam tulhiiñchuda nam jax ja tulhiiñchu'n gu jai' nam jix io'm jix biiñak buiñor gu Dios nam ba' cham jax jum aa' sia kum jax ja bua. ³⁴ Gam na pimit jix ja joi'ndak ja tigiik ja palhbui gu jai'ch Xoi'kam jëgi'ñdham na mit ja

kuu, gio na pim cham pai' jax jum aa' sia ku mit ba tu jam boosgi gu jam bixchu' gu gø'gørkam na pim tu bia'kat na pim ba ti jüigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, na pim gu' pui' pix xim aa' nax dhaam buiñor gu Dios no' pim it ba ai, jix io'm mui' jam a'm tu bi'ya' gu bixchu', na pu cham tu' jax jum bua, ni ku cham ti kikli'ñchar. ³⁵ Ba' jam guguuxi'ñ iñ jiñ jaaduñ na pim cham oodat jix io'm mui' xix biiñak ka' buiñor gu Dios, na ba' jam a'm bi'ya' gu gø'gør jup tum duu'nkam. ³⁶ Cha'pim jax jum aa'nda' sia ku pim bixchu' bhaan jum tulhiiñ ya' dhi oi'ñga'n. Xi ñakgat japim mi' pui' xi chu kuugalhdhidha' na ji'k jax jix aa' gu Dios, na pim ba' pu'ni duuji tu mai'chia' gu gø'gør jup tum duu'nkam nat tu jam iimchuda na tu jam makia' bix ji'ma'n no't ya' ba ai, na gu' dhi' cham xiim bha jim. ³⁷ Pui'm kai'ch jia gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pnim kai'ch:

Alh moo cham xiim ya' aaya' gui' na saak bha jimda',

cham tu' ka mïkidha'.

³⁸ Ba' gui' nam ji'k bix ja jujur ki'n ti jü'ñdhat jix biiñak buiñor gu Dios,

joidham jix bhai' tu ja jimia'.

Gu' no' mit jix oodak gio ja'k jup suulh mu ja'k na pai'r tu ua'tulhdhara',

dho gi gu' am ti'ñchoka' am ji na ja tulhiiñchuda' gu Dios.

³⁹ Jaiñ na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ku ba' gu' nach gu' aach bix jich jujur ki'n ti jü'ñdhat jix biiñak buiñor guch Xoi'kam, cham j'xdha' ja'k suulhgia' ich sia ku jax jix buam tuch jim, nach gu'x maat nach baidhika' gu Dios jix dhaam nach

pai' joidham jix jjikgim bap tui'ka' gammiji, cham pui' na jax gui' nam gio ja'k jup suulhi' mu ja'k na pai'r tu tulhiiñara'.

11

Nañ jax ja'k bix jiñ jur ki'n ti jügi'ñdhat jix biiñak ka' buiñor gu Dios

¹ No'ñ silhkam bix jiñ jur ki'n ti jüñdhat jix biiñak buiñor gu Dios, pui'p ti jügi'ñdha' iñ na pui' tu kuugalhdha' nat jax tu dai na saak tu duñia' gatuuk, sia kuch gu' cham maat na jax ba' ja'k ba ji chu duñia' na pui' ba ji chu kuugalhdha'. ² Ja'p na jax bijik guch bopxi kat nam joidham bix ja jujur ki'n ti jüñdhat jix biiñak kat buiñor gui', ba' joidham jix ja kügalh, nam gu' tu' ka'm niidhat mi' pui' jiiimit na jax jix aa' nam tui'ñgida'.

³ Bix jup ti jügi'ñ ich nat gu ñio'ki'ñ ki'n jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n binkam gui' na ji'k tu' yax chu jai'ch gam gu jai' oi'ñga'n na mik ja'k daraa, na chakui tu'x chu jai'ch kat, dai na pui' pix xi kai'ch.

⁴ Jaiñ gui' na Abeel tügich bijik, joidham jix kügalh gu Dios gui' nat tu' makgixi gio diilh, cham tu' pui' na gu xio'gi'ñ Kayiin, na gu'x maat nat bix juraa'n ki'n soi'm ilhdhak pui' tu duu, na gu' tu' silhkam ki'n tu' ka'm niidhat jix biiñak ka' buiñor. Ba' cham jax bua sia kut mui' oidha' ba jur jano' dir nat muu, xib gu' ja'p ji buusan ji na pui' ya' oirit pui' na jax bax biiñak buiñor gu Dios, nach ba' aach niidhat pui'p jich biiñkada' buiñor guch Gi'kora'.

⁵ Gio gui' na Enok tügich, pu bix tukga'n binkam bhik gu Dios jix dhaam, mi' pix pu cham pai' ka matgir, na gu' pui' bix juraa'n ki'n jup ti jüñdhat

jix biiñak kat buiñor gu Dios, gam na mi' pui' jimda' na jax jix aa', pui' kut ba' joidham jix kũgalhdhak baidhak pu bũx tukga'n bĩnkam. ⁶ Ba'm aa' nach aach pu'ñi bũx jich jujur ki'n ti jii'ñdhat jix biiñak ka' buiñor gu Dios no'ch baabui' silhkam ba kaichu', na gu' gui' cham tu' ja kũgalhi'ñ gui' nam cham ti jii'ñdhat jix biiñak ka' buiñor. Silhkam nach ti jũgi'ñdha' bũx jich jujur ki'n nax jai'ch ji gu duakam Dios nax dhaam jup tu'ii', gio na silhkam jich baidhika' gatuuk bhammi na pai'p tu'ii'.

⁷ Gio ba' pui' na jax gu Noee ip, pui' bũx juraa'n ki'n ti jii'ñdhat jup jix biiñak kat buiñor gu Dios. Jũgi'ñ ip jano' nap titda na tisaa'ñdha' gu suudai' bũx kap na ji'x oi'ñga'n, pui' kut ba' jotmoda' cham jax ji chi'ũk jup duu gu gø' kanuub nat ji'x chia gu Dios, na sap ba' bhaan jum o'ñcho' dũlh gu Noee ja bũm gu jajaa'nni'ñ na pai' dhuuk bhai' ji dhuudu' gio na bhai' ji chisdia' gu suudai'. Pui'm duu dho, dai gu Noee ja bũm gu maamra'n gio gu ja bĩpna' mit bhaan tũtis gui' gu kanuub, na gu' dai gui' nam tu' ka'm niidhat jix biiñak ka' buiñor gu Dios, gu jai' ja'tkam dho gi gu' pu bũx koi mit ji bhai'kok.

⁸ Gio guch boxii kat Abraam pui' bũx juraa'n ki'n jup jix biiñak kat buiñor gu Dios. Tii' nat tu' ka'm tũgik pui' tu duu jano' nap titda na jimia' mi' dhir kia'mi'ñ mu ja'k na pai' ja makia' saak gu dibũr gu bopxi'ñ nam mui'dha'. Gu Abraam mui' pĩx pu jimchu' na pai' ja'k aa'ñdhim gu Dios na bhũya', na gu' dai gui' pĩx buiñor jix biiñaktu', dũlh pu cham maat gu' na pai' ba' silh ba ji aaya', dai ba' na pĩx ti niiraim na aagi'ñdha' gu Dios na pai'. ⁹ Mummu ba' ji kiicha na pai' tu aagi'ñ, na gu'p titda na mi' ji' ja makia' gu dibũr gu bopxi'ñ no' mit ba maaxir.

Cham tu' bhaan ji choo'nnit ba' mi'p xi kioka' gu Abraam cham ja ñbhidhat gu mi' oi'ñkam, dai nat jax mi ja'p tu tuttu gu jajannulh ba'bhak, na gu' dai gu Dios pix buiñor jix biiñak ka' bix juraa'n ki'n. Gio mi' dhir gu maraa'n Isaak nat maaxir pui' ip, gio gu kuulsi'ñ Jakob, pui' jajannulh ba'bhak chir jam pix jup tu oi'ñkat, nam gu' pui' dai gu Dios buiñor jup jix biiñak kat, na gu' pui'p ja titda gu Dios na mui' ja bopxichuda'. ¹⁰ Gu Abraam bix juraa'n ki'n jix biiñak kat buiñor gu Dios pu ti ñirada' na jax chu'm tanoolh bhammi aaya' na pai' joidham jix a'bhara tuut gu ba'bhak nat diilh bhai' ja tuttu gu Dios.

¹¹ Gio jano' nat chakui maa'n ba ji chi gu alhii gu Saara, gu Abraam dai gu Dios pix buiñor xix biiñak ka', ti jigi'ñdha' bix juraa'n ki'n na gui' pui' tu kuugalhdha' nat jax tu daax biipi' dir, nap titda nam saak maa'n tigia' gu alhii sia kum jax bar jagi'gir, na ba' mi' dhir dhi' bhaan mui' tu bopxicha' gu Abraam. Pui'm duu dho, gu Dios diilh ja palhbui nam jax dhui tigia' gu alhii, na gu'x maat nam tu' silhkam jix biiñak buiñor. ¹² Ba' pui' ji chu buus na jax titda gu Dios gu Abraam, jix io'm mui' tu bopxicha cham daaxix kam, cham jum ilhdham ji gu', na mit gu' dakoo pix ji chi gu alhii daim bipnagim nam pux io'm bar jagi'gir, nam cham ka ilhii'ñ, na gu' am ti pup pu am bax muukim gu Abraam nax io'm bar jagi' ka'. Gui' ji' ba' gu alhii na mit ti bhaan mui' tu bopxicha gu Abraam, ja'pni pix jum duu mit na gu chiichia' na bha'ni ja'p daraa jix dhaam, gio ja'pni ip na jax gu o'ya na mu ja'p kaat suudai' jugii'ñ. Pu cham jaroi' maat nam ji'k aix.

13 Bix ji'ma'n dhi' nañ jaroi' ja aa' nam tu' silhkam jix biiñak kat buiñor gu Dios, chakui ja a'm tu bi'ik gu gø'p jum duukam nat Dios ja iimchudak na mit koi. Ku gu' nam gu'x biiñak kat buiñor, ja'p ji buus ji na mit sia gu mik dir mu ti tiigik bhammi jix dhaam na pai' ja makia' gu Dios gu gø'p jum duukam. Ba' joidham jix bhaim taat am, pux maat am nam cham tu' gammiji ya' pu oi'ñka' dhi oi'ñga'n bhaan, nam gu'x maat nam cham jir ya' kam. Pui' kum ba'x biiñak kat buiñor gu Dios ti nirda' na jix dhaam ja'k pui' tu kuugalhdha' nat jax tu ja daax. 14 Ba' pui' kum ba'p kai'chdha' pix jano' nam ya' ka oipoda' dhi oi'ñga'n bhaan nam cham tu'r ya' kam, nam gu' pux maat na kam aajim gu tanoolh nam pai' dhuuk aaya' ja'p iam nam pai' gammiji bhaim pu ba oi'ñka' dho gi ji ba', nat pai' tu ja iimchuda gu Dios nam saak oi'ñcha'. 15 No'm git cham pai' maakam ja'k jum ti'ñchoka' nam pai' gammiji bhaim pu ba oi'ñka', çcham aa gu' mi' pu cham joiñat daraaka' am git nam pai' jax ba oi'ñkat no'm pui'm aa'nda' git nam jir ya' kam dhi oi'ñga'n? Piam kum palhup ja'p xi jimii ji'k tanoolh gio mup ba aaya' git nam jir pai' kam. 16 Gu' ji nam gu'x maat nam cham tu'r ya' kam, ba' ja'p ja'k jix aik am nam pai' gammiji bhaim pu ba oi'ñka' nax dhaam ja'k kat jup jum kai'ch. Ba' gu Dios cham pai'x xi'iraam jum ilhii'ñ sia ku pui'm titi' nar ja Dios tuk dhi' ji', nam gu' bix ja jujur ki'n jix biiñak kat buiñor, dai nax ja aichdham jix dhaam nam pai' gammiji bhaim pu ba oi'ñka' joidham jix a'bhar ba'pki chir.

17 Gio jano' nap titda gu Dios gu Abraam na sap mua'ji makgixidha' gu maraa'n Isaak na mi'

pix bhaan machia' no' sap moo silhkam jix biiñak buiñor piam ku gu' cham, gu Abraam cham jax ji chi'ñik pui'p tu duu na jax titda gu Dios, na gu' bix juraa'n ki'n ti jii'ñdhat jix biiñak ka' buiñor. Pui' ku ba' bix juraa'n ki'n jix aa' na makgirxidha' gu Dios gu maraa'n Isaak, cham jax bua sia ku daipu' maa'n tu mar, ¹⁸ sia ku gu'p titda biipi' dir na saak bhaan dhi' dhi maraa'n Isaak mui' tu bopxicha' cham daaxix kam. ¹⁹ Na gu' pux bhai'x maat gu Abraam na gu Dios jix io'm jir gø'kam, bixchu'x aichu'n na pu tu duña', sia koi'ñga'n jix bhaai' na ja dudua'ñdhai giop ja baapmi'ñdha'. Ba' pui' pix jum aa' na cham jax bua siat mu'aak makgirxi gu maraa'n Isaak, na gu' gui' giop dua'ñdha'. Gu Dios pux bhai'x maat ip na gu Abraam tu' silhkam bix juraa'n ki'n jix biiñak buiñor, ba'p titda na sap cham ka mumua'da' gu maraa'n na bax mu'aam. Ku gu' pui' ji buus ji nat ti mua gu Abraam gu maraa'n Isaak, gu' ji nat gu' gu Dios giop dua'ñ.

²⁰ Gio mi' dhir gu Isaak nat pai' dhuuk gi'ñir, bix juraa'n ki'n ti jii'ñdhat jup jix biiñak kat buiñor gu Dios, pui' ku ba'p ja titda gu gook maamra'n, Jakob gio Esauu, na sap joidham jix bhai' tu ja jimia'.

²¹ Gio pui' na jax gu Jakob, pui' bix juraa'n ki'n jup jix biiñak kat buiñor gu Dios, mi' pui'p jimdat na jax jix aa'. Pui' ku ba' jano' na pux io'm bar jagi', na pu bar mia'n na mukia', pui' ja'k xi chu ja daaxdhak gu gook maamra'n gu Josee na sap jix bhai' tu ja jimia'. Gio sia ku cham ka oo' na kiika' nax io'm bar jagi', gu oxia'n bhaan xim siispak nat tu daani buiñor gu Dios, na gu' kai'ñkam tu' silhkam jix biiñak kat buiñor. ²² Gio gu Josee pui' ip, bix juraa'n ki'n jix biiñak kat buiñor gu Dios.

Pui' ku ba' jano' nat pu ba ji muu, na pu palh#p pi# ba ñiok, jup xi ja t#dak gu jajaa'nni'ñ na sap ji'kchi oidha' ki'n gu Dios ja palhbuidha' nam bubuakia' mi' dhir Ejipto. Ba'p xi ja t#dak nam sap xi bh#ji gu tukga'n no' mit ba jii mi' dhir, na gu' b#x juraa'n ki'n ti j#gi'ñdha' na pui' tu kuugalhdha' gu Dios jax no't ba ti.

²³ Gio ja'pni ip na jax gu gi'korga'n gu Moiseses nam pui' b#x ja jujur ki'n jup jix biiñak kat buiñor gu Dios. Pui' ku mit ba' cham tu' bhaan ji chotdonik ixchu baik masaa'n gu Moiseses nat jax maaxir, sia kum gu'x maat nat pui' ja'k tu dai gu g#'kam mi' kam Ejipto nam pu b#x ja koodaidha' gu a'aalh Israel kam nam jax maaxilhidha' no'm jir chichio'ñ. Na gu' nam xi ñi'ñ, joi'mdam tu'm gu alhi, gio nam gu' pui' pi#xim aa' na ja palhbuidha' gu Dios, nam gu' buiñor jix biiñak ka'. ²⁴ Gio mi' dhir nat gi'ir gu Moiseses, pui'p jum biiñakai buiñor gu Dios, b#x juraa'n ki'n ti j#ñdhat mi' pui' jimda' na jax jix aa'. Pui' ku ba' cham ka aa' na pui' pui'm t#ti'nda' nar gi'lhga'n gu maraa'n gui' na mi'r g#'kam Ejipto. ²⁵ Na gu' cham aa' na pui' ja'k jup tu jimda' nam jax tu jim gu mi' kam Ejipto nam b#x aixim tu buada' na jax cham jir am, sia gui' nar d#i'ñ tu'm, pui' ku ba' cham ka aa' na kaichg#da'. Pui'm aa' ba' nar am na mu ja'k ba ja binta' gu Israel kam ja'tkam na mia'n jir jajaa'nni'ñ, cham jax bua sia ku mit pui' bhai'p ji chulhiiñchuda nam jax ja tulhiiñchu'nda' gu Israel kam ja'tkam. ²⁶ Pui'm duu ba', buus gu Moiseses mi' dhir ja bui gu Ejipto kam ja'tkam, na gu'x aa' na ja b#m jum tulhiiña' gu Israel kam ja'tkam, cham tu'p jum buixdhak sia chi jax kar jix chumñigam

kat. Jix aa' gu' na ja'xbui'p xim tulhiiña' na ji'x jum tulhiiña' guch Xoi'kam no't pu'ñi ya' ba ai, na gu' pux maat na gɛ'p jum duukam makia' gu Dios jix dhaam no't ba ai, na gu' bix juraa'n ki'n jix biiñak ka' buiñor. ²⁷ Pu mai' mi ba' mi' dhir Ejipto cham tu' bhaan ji choo'nnik sia ku jax giilhim jix bhaam gu gɛ'kam mi' kam, na gu'x maat na gɛ'kam ki'n bhaan ti niidhim gu Dios sia ku cham pai' niiñ maaxik.

²⁸ Mi' dhir ba' dai nat ba tu juu gu paan gakdhi'ñchix kam bhaan Paaskua ta'm ja bim gu Israel kam ja'tkam, na bhaan jix maati' ka' nam jix io'm jix biiñak kat buiñor gu Dios ti jügi'ñ na gui' ja palhbuidha' nam bubuakia' mi' dhir Ejipto. Gio ba' nat ja chia bix ji'ma'n nam sap i'ir ki'n mamxidha' gu kiki'ñgob mu ja'p nam pai' jax chu ba'bhak, na sap ba' cham mi' aaya' gu nobii'ñ gu Dios na pai' dhuuk bix kap ja kooda' gu biipi' kam ja maamar gu Ejipto kam ja'tkam. ²⁹ Ba' buimgidhak na mit ba jii mi' dhir Ejipto, ja palhbui gu Dios nam jax dhui mi' bhuya' irban gux Bi' Suudai', nam gu' bix ja jujur ki'n jix biiñaktu'nda' buiñor. Joidham jix chu gak kir bhii mit, nat gu' joidham irban nai' ji ñ gu suudai'. Gu' ba' gu Ejipto kam ja'tkam nam mui' ti ja ardim gu Israel kam ja'tkam, mi' pu koi mit na mit pai' dhuuk mui' tiip ji bubua, nat gu' jotmoda' am xim kuu ip gio gu suudai' na mit mu ji bhii irban.

³⁰ Gio gatuuk nam mummu ja'k jup ba tu kokda na pai' Jerikoo ti tii', diilh pix nai' ji ia'ri gu bhii'ñbak, dai na mit bix xikoolh dhir pix xi jii sakaalh gu Israel kam ja'tkam xijum gook tanoolh juugit, nam gu' bix ja jujur ki'n jix biiñaktu'nda'

buiñor gu Dios, pui' kut ba' gui' pix jup tu duu.
³¹ Gio pui' na jax gui' na Raab tīgich bijik, pui'p ti jiiñdhat jix biiñak kat buiñor gu Dios, sia ku gu' bii'pi' dir jir ganai' pix kat. Pui' kut ba' cham muu ja bii'm gu mi' oi'ñkam nat pai' dhuuk ja koi gu Dios, nat gu'x joi'gilh nat ja palhbuidhak ja tibiaptuda gu gook ja'tkam na mit mu ja joot gu Israel kam ja'tkam nam ti tii'mpu' nam jax tu't tu oi'dha' mi' Jerikoo.

³² ¿Jax jañ pik ja'k moop xi jam tii'da' git na pim ba'x maati' kaaya'? Tii mui' ka bi'iix am ji gu' na ñich chakui ja aa nam pui'p jix biiñak kat buiñor guch Gi'kora', dai ji na gu' chix io'm tēb jup jum bua no' ñich bii'x mui' ji jam aa'ñ nam jik jax tu buimik na bhaan jix maati' nam jix biiñak kat buiñor gu Dios. Dai nam jax tīgich jañ pix mui' xi jam aa'ñdha', pui' na jax gui' na Gedeon tīgich, gio ba' gu Barak, gio ba' gu Sansoon, gio ba' pui' na jax gu Jepte nam pui'p jix biiñak kat buiñor gu Dios. Gio gu Dabii gui' na bijik jir gē'kam kat, gio ba' gu Samuel, gam gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios. ³³ Bii'x ja jujur ki'n ti jiiñdhat jix biiñak kat am buiñor gu Dios dhi' dhi' ja'tkam, pui' kum ba' jai' dhit ja daam kii'kat gu jai' ja'tkam, jai' dhit ba' nam jix bhai' ja silhkadimik gu ja'tkam nam pai' dhuuk jir gē'gē'kam kat na jax jix aa' gu Dios. Jai' dhit ba' nat ja a'm tu bii' gui' nat tu' tu ja iimchuda gu Dios. Gam jai' dhit nat cham jixdhat ja jugiokak gu maapi'ñ sia ku mit miji tii ja iabo nam pai' kuup, nat gu' ja palhbui gu Dios nam buiñor jix biiñak ka'. ³⁴ Gio ba' jai' dhit na mit tii tai chir ja iabok, cham jixdhat ja miidhak sia ku giilhim jix choiñ, nat gu' ja palhbui gu Dios

na ja buip tui'ñgit. Gio gam jai' dhit na mit cham ji'xdha' mia'n ja bhi na mit jiboi'ññor nam ti bax ja koodak tɛ'tɛb kukxir ki'n. Ku ba' gu' gatuuk na mit gio mui'p ji chu kokda, pu tu ma'iich jamit ji, nat gu' ja palhbui gu Dios nam buiñor jix biiñak ka'. Cham ji'xdha' ba' jax ja dooda mit gui' nam jix ja bhaamki'ñdha'. ³⁵ Jai' dhit dhi' nañ jaroi' ja aa', jix bhai'm duukam jup tu duuk jamit ja bui gu di'dilhdhim u'uub, ja dudua'ñdhak bhaankamu'n gu Dios giop ja baapmi' mit gu ja maamar nam ba ko'iix kat.

Jai' dhit moo xi'x io'm jix biiñak kat am buiñor guch Gi'kora', pui' ku mit ba' cham jax ilh na mit giilhim ja tulhiiñchudaimik ja koi nam xi chuut nam gammiji pu kaichgida' gu Dios sia kum ti ja chian nam sap cham ka kaichgida', nam gu'x aa' nam ba jimia' nam pai' cham tu' bhaan kam tulhiiña'. ³⁶ Jai' dhit nam ja gibiimik giilhim bix aixim xi ja ai'chuxdhimik, gio jai' dhit na mit ja buuprak bapaiñum titropiñ ki'n ja kuu nam ti xi chu ja a'gi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ³⁷ Jai' dhit jamit joodai ki'n ja ma'yasimik ja koi, jai' dhit ba' na mit i'rapan ja i'ki sirruuch ki'n, gam jai' dhit nam ja sixximik kukxir ki'n. Bix dhi' nañ ji'k ja aa', jai' dhit cham pai' tu oi'ñkat am, mui' kap oipimik am, kakasnir jajo' tim ti'ii'ñka' am gam kakarbax jajoo', nam gu' cham tu'r jix chutumñigam kat, gampai' tuutu'm kat am. Bixchu' bhaan jum tulhiiñaimik am, gam na mit ja ko'ktulhdhimik. ³⁸ Bix pix gu ja'tkam jix ja bhaamki'ñdha' am sia kum ti mi ja'p jix chu oi'ñchak ja bñm. Ba jimia' am ba' mu ja'p gampix jix chu gak kir na pai' cham jaroi' oiri, gam bha ja'p gɛ'gɛr oi'dha' ta'm. Mu

ja'p jam ba tibiapka' jix na pai' chiichio' gio na pai' jax gøgøer ti didi'. ³⁹ Ku ba' gu' siam jix io'm jix biiñak kat buiñor gu Dios, cham tu' pui' tu kuugalh ji nat jax tu ja daaxdhak, ⁴⁰ na gu' pui' pum aa' gu Dios na xib ba' pui' ka tu kuugalhdha' nat jax tu ja daaxdhak gui' nach pai' dhuuk aach ya' ba oipoda' pu'ñi, na ba' bix maap maa'n jimdam tuch uañdha' guch ua'tulhdhara', na ba' mi' dhir bax bhaai'n ka' na sia aach jich a'm tu bi'ya' gu gø'gøer jup tum duu'nkam nat ja iimchuda gui'.

12

Nach cham jax jich aa'nda' sia kuch pui'p jich chulhiiñ nax jum tulhii guch Xoi'kam

¹ Dho jaiñ nam jax pik joidham bix ja jujur ki'n ti jiiñdhat jix biiñak kat buiñor gu Dios gu bijik dir kam jich bopxi kat. Aach dho pu'ñi ip jiñ jaaduñ, ja'p jach xi dhui bix nach jik tu' bhaan jich chukgi'ñ, ba' dai nach bix jich jujur ki'n bach biiñkada' buiñor gu Dios. Cham jach bhaan ka titi'ñchoka' gu tu' nar ua'tulhdhara', dai ji nach pix bhaan ji baapmigia' nach mi' pui' ba tu kuugalhdhidha' na jax jix aa' guch Gi'kora'. ² Mi'ch pui' ba jimia' nat jax xi chi'ik guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik, gui'ch pix buiñor jix biiñak ka' gammiji. Gui' dñlh jich palhbuidha' no't tu' ba jich dhuu, gio nach guguuxi'ñdha' nach ba' cham jax jich aa'nda', gam na tuch uañi'ñka' no' chich tu' bhaan cham am bua, nat gu' gui' pui'p jum tulhiiñak jano' na mit gibiimik sissapa kuruus ta'm. Ku gu' cham pai'x xi'iraam jum ilh ji nam pui' bax dhoodak, ni ku pai'x buam jum aa', na gu' pux bhai'x maat

na alhio p̄ix ya' xim tulhiiñai mi' d̄h̄ir ja'p ja'k
gamm̄ij̄ix j̄ikḡim bap tui'ka', pui' na jax xib na gu'x
j̄ikḡim bhamm̄i p̄ix daa sonpan gu Dios k̄ii'n d̄ir
ja'k.

³ Aapi'm pu'ñi ip̄ jiñ jaaduñ, mi' pim pui'p xi
chu daa'ñchu'nda' nat̄ j̄i'k jax tu duu guch Xoi'kam
nam pai' dhuuk tulhiiñchudim̄ik gu ja'tkam jix
u'ua'tulhdhix kam. Cham tu' na pim moo maa'n
jimdam totdon̄i pu ja'k suulhḡia' no'm jax ba xi
jam doodak gu ja'tkam na pim ba kaichu' guch
Xoi'kam, piam ku gu' na cham bhai' tu jam jim, gu'
ja'p̄ji na pim jix bhai' p̄ix jum taat ka' ji. ⁴ Na gu'
d̄hi' cham p̄ik jir tu' no' pim tu' bhaan jum tulhiiñ,
piam no'm pu'ñi jax ba xi jam doodak gu ja'tkam,
no' m̄it gu' chakui jam koi na m̄it jax dhooda guch
Xoi'kam. ⁵ Ba' aapi'm cham tu' d̄hi' bhaan kuu'
jimm̄ida' no' pimit̄ ba jim tulhii, na gu' pai' j̄i' Dios
p̄ix jir jup dunii'ñ ka'. T̄i'ñchokat japim gu ñio'ki'ñ
mi' na pai'p̄ jum kai'ch na saak ja tulhiiñchudat
ja silhka'nda' gui' nam j̄i'k moo tu' silhkam ba
kaichu', nam bar maamra'n, na ja'pnim kai'ch:
Moop cham jix buam jum aa'nda' ni nap jix
bhaam ka' no'm tulhiiñchudat jum silhka'n
gu Dios,

piam kut jum ñiok no'p mi' pai' cham pu duiñchu'
na jax jix aa',

na gu' xim joi'ndat p̄ix jup jum buada'.

Cham tu' nap moo d̄hi' bhaan pu ja'k gixia'.

⁶ Na gu' gu Dios silhka'nda' gu jax chu'm maraa'n
no'x dha',

tulhiiñchuda' ip̄ no' cham mi' pui' jim na jax jix aa'.

⁷ Aapi'm pu'ñi ip̄ jiñ jaaduñ, cha'pim jax jum
aa'nda' no' pimit̄ tu' bhaan ba jim tulhii, na gu'

xi jam joi'ndat p̄ix jup jam buada' gu Dios na pim jir maamra'n, na pim ba' pu'ñi duujir maa'n na pim jax jix biiñak kat buiñor mi' pui' bh̄ichgida' na jax jix aa'. Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ya ja'p gu ja'tkam, nam gu' ja gibdat ja silhka'nda' gu ja maamar no'm buam p̄ix tu bua. ⁸ Na gu' no' cham jam tulhiiñchudat jam silhka'n gu Dios no' pim buam p̄ix tu bua, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu' maamra'n jam ilhii'ñ, na gu' na ji'k tu' silhkam maamra'n ja ilhii'ñ, ja silhka'nda' na jax ja'k jix aa'. ⁹ Ja'p na jax aach bijik nach jir a'aalh kat, nam gu'ch chulhiiñchudat jich xilhkadimik guch gi'kora', tu' ka'm ja niil'ñdhat ja k̄ēk̄ē' ich ip ba' no'm jax jich chitda nach cham pu buada' gu tu'. Gu' gi ba' gu Dios nax io'm jir ḡe'kam nax dhaam jup tu'ii', ¿cham aa gu'x io'm jum aa' nach tu' ka'm niidhat mi' pui' xi jii'mda' na jax jix aa'? Nach ba' gu' pu'ñi duuji bhammi aaya' gatuuk na pai'p tu'ii'. ¹⁰ Mi' p̄ix jich xilhka'nda' jia gu Dios na ba'ch chulhiiñchu'nda' no'ch cham mi' pui' jii'm na jax jix aa', nach ba' cham pik moo ja'p xi' pik xich ua'tulhi'ñdha'. Na gu' no' mi' p̄ix xich ñii'ñ nach jich ua'tulhi'ñ, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham jich joi'gi'n, na gu' cham bhai' tuch jimia' ba' gatuuk. Pui' ku ba' tiich xilhka'nda' na xich joi'ndat, ja'p na jax aach nach jir a'aalh kat na mit gu'ch ḡii'bak jich xilhkadimik guch gi'kora' kat nam jax ja'k ilhii'ñ nach jix kiki' ja'tkam bi'ya', na ba'x bhai' tuch jimia' nach ji'x juugit ya duduaka', nam pu'ñi xich joi'gi'nda'. ¹¹ Maaxik dho gu' cham tu'r jix k̄i'p jum duukam gu tulhiiñara' no't jiñ a'm ba gi, na gu'x buam tu tatda' nañ jiñ chulhiiñdha'. Ku gu' mi' dhir no' ñich ba buus nañ xiñ

chulhiiñaimi, ba machia' iñ ji na tu' cham kii' ka'm ni'iñ gu Dios. Ba' mi' dhir dai nañ jix jikgim pix bap tui'ka', gio nañ cham tu'x buam ka tu buada' na tu' cham jir kii', nañ gu' ba too'nnia'.

Na cham bhai' tu jimia' gu jaroí' no't cham mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios

¹² Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim jix io'm mui' xim biiñkada' buiñor gu Dios na ba' ja'p ji buusnia' na pim giop ba o'jo'nta', na gu' xib ja'p ji buusan na pimit ba momgo na pim tii jiiimchu', pu'ñi duuji pim ba' giop o'jo'nta'. ¹³ Mui' pim ba' moo xi gaa'ñchu'nda' na pim jax ja'k jix bhai' mi' pui' jiiimda' na jax pik ja'k jix aa' gu Dios na pim tui'ñgida'. Ja'p ji buusnia' na pim dai mi' bhiihçgida' na pai'x chi kii', na ba' gu jai' nam chakuix bhai'x biiñak ji jam tiiçgi jix io'm soi'm ilhdhai mi' pui'p ba jimia' am na jax jix aa' gu Dios.

¹⁴ Jam guguuxi'ñ iñ ip na pim joidham jix bhai' kai'chit jix jiiçkçim tu oi'ñka', cha'pim tu' ki'n jum kokdat, gu' dai ji na pim soi'm ilhdhat mi' pui' xi jiiimda' na jax jir am. Cha'pim kam ua'tulhi'ñdha', na gu' gu jaroí' no' daim ua'tulhi'ñ, cham ji'xdha' aaya' bhammi buiñor gu Dios. ¹⁵ Jam aagi'ñ iñ mooñ jaaduñ na pim siamri bix tu' ka'm xi ñiidhat gu Dios. Na gu' no' pim jai' dhit am irdat oipo, cham tu' bhai' tu jam jimia' gatuuk. Ni ku cham tu'r am na pim jai' dhit tu' bhaan ba ji ja ko'kdhichdha' gu jai', nam gu' mi' dhir ba' bix bhai' jim kooda' na ji'k guch Xoi'kam jiiçgi'ñdham. Ba' ja'p ji buusnia' gui' na tu ko'kdhichdha' na jax gu jax chu'm i'ix nax maimdagim tç bhçç na ja maikkutu'n gu ja'tkam no' mit xi juu. ¹⁶ Gio jam

guguuxi'ñ iñ ip na pim cham jai' dhít ja b̄im bop-poda' gu jai' u'uub no' pim cham maap t̄imui'x. Ni ku pim cham tu' mik bua' ji tu' pix ba ilhii'ñdha' gu Dios nat t̄i xi jam joi'ndak tu jam uañ gu jam ua'tulhdhara'. Pui' dhom duu ji gui' na Esauu t̄igich bijik, na pu'ñi moo gampai' pix ti ilhii'ñdha'. T̄i' nat ga'ra nar b̄ipi' kam kat, maa'n jooxia' gu bhab gisaar jamit pix xi maa, ja'p ji buus ba' nar gatuuk kam pix ba'. ¹⁷ Ba' gatuuk na t̄i ba chian gu taata'n na tu daa'ñxidha' nax bhai' tu jimia', nap jum aa' na gui' bhaan bipio' nar b̄ipi' kam na jax tu daaxix, cham tu' tu daa'ñxi gu taata'n, nat gu' pu b̄ipi' dir ba maa gu sipdhi'ñ na saak gui' ja'p ji buusnia' nar b̄ipi' kam ka'. Ba' t̄i ma susua ja'p io'm pa', cham ji'xdha' bhaan ka bii gui' na a'miram bipio'dat nar b̄ipi' kam, nat gu' ga'ra, ja'ppix ba ji buusan gu' nar gatuuk kam.

¹⁸ Aapi'm chi gu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti t̄igik ji na mit jax ti t̄igik guch bopxi kat bhammi ḡe' oidha' ta'm na pai' Sinaii ti t̄i', jano' nat maaxik bha k̄ek gu Dios. Giilhim ñbhidham ji nat tum duu jano', bhai' ji gi'nduki gu oidha', gio nat giilhim jix chukgam jup tum duu, gio gu tai na pix nammi kikka bhai' na ji'x jir oidha' ta'm. ¹⁹ Gio nat ḡe' k̄i'n bhai' ji chum kuich, pix am joi'ñchu'n gu dib̄ir, nat ba' mi' dh̄ir bhai' ba tu ja a'gi gu Dios guch bopxi kat na jax ja'k tu daaxix ka' ja bui. Ba' guch bopxi kat jix chotdonit tiip kai'ch am na ja'xbui' pix tu a'ga' gu Dios, ²⁰ nam gu'x maat na cham ji'xdha' jaroi' nakga' na ji'k jax kai'ch, nam gu'x ñbhidhat k̄ek nap kai'ch: “Pu maa'n jimdam japim moo mu'aa' ma'yasimii joodai k̄i'n piam kuxiir k̄i'n gu jaroi' no't gan yammi tis oidha' ta'm nañ

pai'p tu'ii', sia gu jax chu'm soi.'" ²¹ Giilhim ji nax ïbhidham tum bua jano', cham tu' pui' pix. Sia gu Moisees tiix choodon na bhammip tu'ii' oidha' kuu am, jup kai'ch: "Giilhim jañ jix io'm gi'bok nañ jix choodon."

²² Aapi'm gu' ba jam kupio'kdhix ji bhammix dhaam na pai' joidham jix a'bhar gu ba'bhak na pai'p tu'ii' guch Gi'kora' na gammiji pur Dios, na pim ba' jiiimit aaya' bhammi na pim pai' iimchudhix na pim saak oi'ñcha', bhammi na pai' ja'p ji buusan nar xibkam gè' kiicham na Jerusaleen ti ti', nam mui' bhai'p tu'ii' gu noonbi'ñ gu Dios nam gammiji gè'kamtu'n. Cham tu' kax chi ïbhidhara' ka' nach pai' dhuuk bhammi aaya' buiñor, cham pui' na jax jano' nat bha èk Sinai. ²³ Jai' dhit jam bhammi bap tu'ii' xib buiñor gu Dios na mit ji'k tu' silhkam mi' pui' jii na jax jix aa' ja'p na maamra'n, nat ji'k pu ja dai nam pu'ñi bhammi aaya' buiñor. Ba' aapi'm pu'ñi xib jiñ jaaduñ, cham xiim japim bhammip ji bubuakia', na pim gu' aapi'm mi' pui' ba jiiim na jax jix aa' gu Dios gui' na ja aagi'ñdha' gatuuk gu ja'tkam nam tu' jax buimii nam dud-uakat ja tutku' bhaan, nat gu' ba tu jam uañ biix dappaam gu jam ua'tulhdhara', ²⁴ jano' dir pix nat guch Xoi'kam ya' èk maakam tu dai na tu aagix ka', nat guch a'mkam muu, na ba' pu'ñi duuji biix tuch uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'. Nat gu' pu kai'ñkam pix jaax gu i'ra'n bhaan gu kuruus na ba' dhi' ki'n pu'ñi tuch uañdhix ka', cham tu' na ja'p pix na jax bijik gui' na Abeel tiigich nat pui' ti gè'p jaax gu i'ra'n na mit pai' dhuuk mua.

²⁵ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ, mi' pim pui' xi jiiimit na jax jam ti'daidha' gu Dios, cha'pim gampai' pix

ilhii'ñdha'. Na gu' no' pim gampai' pix ilhii'ñ jax
 no' tii jam titda, jam tulhiiñchuda' ja'p nat jax ja
 dooda bijik guch bopxi kat nat pu maa'n jimdam
 ja tulhiiñchuda gui' na mit ji'k cham tu' ka'm tii nat
 jax tii ja tii'n. Aach pu'ñip tuch dhooda' no'ch am
 irdat oipo no' tiich a'gi'ñ nach jax ja'k tui'ñgida'.
²⁶ Jano' nat maaxik tu ja a'gidhak gu Dios guch
 bopxi kat bhammi Sinaii, jix io'm gi'nduki gu dibir
 nat ji'x miikim tu a'ga. Ba' dhi' cham xiim jum
 aaya' na pai' dhuuk giop joiñchuda' gu dibir, pui'
 tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ, jup jum kai'ch: “Maa'nnim
 jañ pix ba joiñchuda' dhi oi'ñga'n, bix sia dhi' na
 tu' bha'ñi ja'p jix maax jix dhaam.” ²⁷ Ba' gu dhi'
 pui' na kai'ch na pui' maa'nnim pix ba joiñchuda'
 dhi oi'ñga'n, ja'p kai'ñkam jup kai'ch na bix tu
 kuugalhdha' nat ji'k tu'p tu duu, na cham tu' bhai',
 na pu'ñi ampix tu gi'ndukda', na ba' mi' dhir dai
 gui' pix bax chu jai'ch ka' na cham jax jum bua,
 ni ku pai' joiñdha'. ²⁸ Jix dhaam ja'k kat jup jum
 kai'ch dhi' na pai'p tu'ii' gu Dios, bhammi ja'k
 dho gi cham pai' dhuuk joñia' ji gu oi'ñga'n no't
 bhammi bach aich gu Dios. Na gu' gui'x io'm jir jix
 kii' ka', cham tu' pui' na dhi' nach bhaan oi'dha'
 xib. Pui' kuch ba' gammijix bhai'ch chaatit mui'
 xi dhaañchu'nda' bhammi ja'k na pai'p tu'ii' tu'
 ka'm niidhat. Gammiji nach mu g'kamtu'nda'
 cham oodat na jax ja'k jix aa', na ba'ch baidhika'.
²⁹ Na gu' no' chich jax dhuuk cham tu' ka'm tii, am
 ti'ñchoka' ich nax io'm jich chulhiiñchuda', na gu'
 gui' ja'p ji buusan na gu tai gui' nax io'm jix choiñ
 na tu' na pix ja'ngichu'n.

13

Nach jax ja'k tu jimda' na ba' xich kügalhi'ñdha' gu Dios

¹ Jam guguuxi'ñ iñ ip jiñ jaaduñ na pim joidham jix bhai' kai'chit xim jajoi'gi'nda' na jax ja'k jum aa' no'ch ti jügi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Cha'pim tu' bhaan jum bhabhaakuidha' ni na pim jum kokdada', gu' ja'pji na pim joidham jir jix bhabhai'kam ka' ji pix. ² Gio no'm jam paxiaraim gu ja'tkam, joidham japim jix bhai' ja tñdai ja aichdhai ja tibiaptuda' jix bhai'm taatit, cham tu'x oodam. Jai' dhit gu bijik dir kam nam pu'ñi joidham jir jix bhabhai'kam kat, gu noonbi'ñ gu Dios jamit ja tibiaptudak nam cham pum aa', na gu' pu'ñi jaro' nam pix tibiaptudidha'. Aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, cham maati' ka' gu' nar tu'p tu'm da' ka' gui' na mi' jam paxiaraidha'.

³ Jix ja joi'ndat japim soi' pix jum ilhii'ñdha' ja a'mkam guch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam jum tulhiiñ mu nam kuup, panaas ku pim moo aapi'm bñx mup kuupka' ja bñm. Sia gui' nam ja'p pix ja tulhiiñchu'n japim pui' soi'p jum ilhii'ñdha' ja a'mkam, panaas kum moo aapi'm bñx jup jam tulhiiñchu'nda', na pim ba' gu' cham jax ilhii'ñdha' no' mit pui' bhai'p ji jam dooda ja'xpix.

⁴ Gio ba' jam guguuxi'ñ iñ ip na pim cham jir ganai' pix ka'. Cha'pim jai'x bhai' ja titdadat ja bñm boppoda' gu u'uub, dai ji gui' na pim maap tñmui'x na jax tu daaxix. Na gu' pui' pix jam tñda' gu Dios jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n na pim jix u'ua'tulhdhix no' pim pu'ñi jai'x bhai' ja titda gu u'uub. Ba' pui' xi jam tñdai

mu ja'k xi chu chiñia' nam jam iabu' na pim pai' gammiji mi' pup miijidha'.

⁵ Jam guguuxi'ñi ñi ip jiñ jaaduñ na pim cham tu' bhaan jum tutkagi'ñka' gu tuumiñ ni ku pim jix aa'nda' na pim mui' bia'ka'. Dhi' ki'n japim jix bhai'm taat ka' ji'k na pim bia'ka'. Dios ðiih jix maat na pai' dhir tu jam maakidha' gu tu' na jam a'm jum aagaidha' no' pim cham ka bia', na gu'p jum kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' u'uan ta'm na tu ua'ñix: “Aañ gammijim a'm ti ñiidhidhat jum palhbui'ñchu'nda' ki'n gu tu' nam a'm jum aagaidha'. Cham ji'xdha' pai' dhuuk ðiih jum bua' iñ.” ⁶ Jaiñ na gu' jax pik joidham kai'ch gu Dios jich Gi'kora', ja'pji dai nach buiñor jix biiñak kat pix ti'ñchoka' mi' ja'k na pai' ja'pnip tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ: Cham jañ pai' dhuuk tu' bhaan jix choodon ka', na gu' cham ji'xkat jaroi' jax jiñ dhooda', na gu' gu Dios gammiji xiñ joi'ndat jiñ a'm ti ñiidhidhat jiñ palhbui'ñchu' tu' na pix bhaan.

⁷ Gammiji pim ti'ñchokat mi' pui' xi chu daa'ñchu'nda' na mit jax tu jii gui' na mit ya ja'p tuch a'gi gu ñio'ki'ñ gu Dios, nam joidham bix ja jujur ki'n ti jii'ñdhat jix biiñak kat buiñor.

⁸ Guch Xoi'kam bijik ðir pux jai'ch, cham pai' dhuuk jum pataas. Gio ya' ðir ja'p ja'k gammiji pux jai'ch ka', cham pai' dhuuk jum pataasa'. ⁹ Pui' ku pim ba' dai gui' pix buiñor ti jii'ñdhat jix biiñak ka' gammiji. Cha'pim tu'p jum buixdhat na ji'k jax tu daaxix gu ya' maaxik, pui' na jax gu koi' na jax chu'm jir jum kua'dam gio na jax chu'm cham. Na gu' dhi' cham ji'xkat tu' ki'n jich palhbuidha' sia kuch ti mi' pui' tu daa'ñchu' na jax tu daaxix.

Ja'pji dhi' nax io'm jum aa' nach mi' pui' xi chu kuugalhdhidha' nat jax tu daasak guch Xoi'kam, nach ba' bhammi aaya' jix dhaam buiñor gu Dios.

¹⁰ Na gu' guch Xoi'kam pui' ji buusan na jax gu xibkam sasoi' mimi'i'ñkar, cham tu' pui' na jax gu bajik kam na jax chu'm jai'ch mi' nam pai' tu juan gui' nam tu ja daañxi'ñdha' gu Israel kam ja'tkam. Dai pix nam aa' nach buiñor jix biiñak ka', na ba' pui' ji buusanda' nach tu makgixi'ñ gu Dios. ¹¹ Piam pui' na jax gu ja gē'kam tuk gui' nam bhai' gē' chiop tu juanda' nam tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam, na baxbhat gu ja i'ñir gu sasoi' mummu ki'n tu jupsusda' na pai'x io'm jix chu xidhuu ka', na ba' dhi' ki'n tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. Gu ja bakxi'm ba' mik ja'k ja u'tikat ja mimi'i'ñdha', na pai'r gampix na cham jaroi' oiri. ¹² Ba' jano' nat ya' eek guch Xoi'kam pu'ñip jum duu, ðirap ðir gu gē' kiicham jamit baidhak tulhiiñchudimik mua, gu i'ra'n nat jaax ki'n ja uañchuda bix dappaam gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. ¹³ Aach ba' xib pui' cham jax jup jich aa'nda' sia ku mit pui' bhai'p jich chulhiiñchuda' na mit jax dhooða guch Xoi'kam, jix bhai'ch pix jix chaat ka', dai ji nach jix io'm mui' xix biiñak ka' pix buiñor, ja'p jach xi dhui bix na jik tuch chukgi'ñ ya' dhi oi'ñga'n, ¹⁴ nach ba' aaya'x dhaam nach pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka'. Na gu' ya' nach pai' oi'dha' xib cham tu' gammiji ya' pu oi'ñka' ich, pui' kuch ba' ti gaa'ñchu' xib ðir nach jax dhui ja'p iam oi'ñcha' nach pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka'. ¹⁵ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ nach gammiji mu daañchu'nda' guch Gi'kora' jix dhaam, gam nach taxchaabgi'ñdha' nat

jix bhai' ba duu nat bha joot guch Xoi'kam na pu'ñi ya' tuch ñamkixdha' guch ua'tulhdhara', ja'p ji buusanda' nach mu tu makgixxi'ñdha' gui' na ki'n tuch uañi'ñka' guch ua'tulhdhara'. ¹⁶ Jam guguuxi'ñ iñ ip na pim cham mik buppat jix bhai'm duukam xip tu buada' bhaankamu'n gu Dios, gam na pim jix ja joi'ndat xi chu ja maakat gu jai' gu tu' no' ja a'm jum aagaidha', na gu' dhi' pu'ñi ja'k jix kii' ka'm niñ'ñ gu Dios, ja'p ji buusanda' na pim tu makgixxi'ñdha'.

¹⁷ Gio gui' nam bii'pi' dir gu'kat jam aagi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios japim siamri tu' ka'm jup xi ja ñidhat, cha'pim gampai' pix ja ilhi'ñdha'. Na gu' ja'p ji buusan nam gui' gammiji jam nuuka'n na cham tu' jam duña', nam gu' gammiji tu jam daañxi'ñdha' buiñor gu Dios na jam nuuka'nda'. Gu Dios diilh pu chu'm ki'n ja darai nam pu'ñi jam nuuka'nda' gu jam i'ii'mda' bhaan, na ba' no't ba tum kuugalh ya' dhi oi'ñga'n, joidham jix bhai'm taatit pu ti'ya' am na pimit jix bhai' tu jii bix ji'ma'n. Jix bhai'm duukam japim xip tu buada', nam ba'x bhai'm taatit gammiji bii'pi' dir gu'kat jam aagi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios. Na gu' no' pim buam pix tu bua na tu'r jix buam jum duukam, jix buam jum aa'nda' am, na gu'x xijai ka' nam jix bhai' jam tuttu' na jax ja'k jix kii' ka'm niñ'ñ gu Dios.

¹⁸ Bhai' pim xi chuch dhaañxi'ñdha'ñ jaaduñ, nach ba' gammijix bhai' tu a'gada' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Jix aa' ich nach jix bhai' mi' pui' tu kuugalhdhidha' na jax jix aa' guch Gi'kora'. ¹⁹ Gio jam taan iñ ip na pim pui' ja'k tu daanda' buiñor gu Dios nañ palhbuidha' nañ jax

dhui jootom gio mui'p jam paxiarmira' mu ja'p na pim jax tu oi'dha' nañ mu jam tii'mira'.

Na ba tii'mo' na tu a'ga gui' nat mu tu ja ua'ñxi gu Israel kam ja'tkam gio ba' na tu ja daa'ñxidha'

²⁰ Ba' gu Gø'kam Dios gui' nat dua'ñdhak giop bamii' guch Xoi'kam mu dir koi'ñga'n tir, gui' na xib pui' ji buusan nar jix kii' bipia'dam, xi jam joi'ndat tu jam ua'ñi'ñka' gu jam ua'tulhdhara' ki'n gu i'ra'n nat jaax, ²¹ gam nax kiki' ja'tkam jup jam duñaia' bii'x ji'ma'n, na pim ba' gammijix bii'nak kat mi' pui' jii'mda' na jax jix aa'. Gu Dios ba' di'lh jix maat mi' dhir ja'p ja'k na tu' jax dhuñaia' jam bui na pim ba ti jii'gi'ñ bui'ñor guch Xoi'kam. Gammijich ba' moo gø'kamtu'nda'. Ja'pni pix tui'ka'.

²² Ba' jam guguuxi'ñ iñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim cham oodat xi chu jiñkuidhai dhi' na ñich mui' ba tu jam ua'ñxi, na gu' cham pik moo ja'p jup jir gø', palhii'p ji, nañ ji'x pix bhaan jam guguuxi'ñ na pim jax ja'k gammijix bii'nak ka' bui'ñor guch Gi'kora'. ²³ Gio ba' xi jam aa'ñdham iñ ip nat kia'pix ba buus na kuupich gu Timoteo nar jich jaduñ jich Xoi'kam bhaan. Ba' pui' tii' ilhii'ñ iñ no't jootom ya' ai nach maap mu jii'm nach mu jam paxiarpu' mu ja'p na pim pai' tu oi'dha'.

²⁴ Miji ja ñio'ki'ñ iñ guñ jaaduñ nam bii'pi' dir gu'kat jam aagi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio gui' nam ji'k ba ti jii'gi'ñ bui'ñor guch Xoi'kam no'm jix bhai'm ilhii'ñ. Aa'ñ ya ja'p siamri jix bhai'ñ ilhii'ñ ji sia gu palhii'p. Gu ya' kam Itaalía guch Xoi'kam jii'gi'ñdham mijip xi jam ñio'ki'ñ am no' pim sap jix bhai'm ilhii'ñ.

²⁵ Ja'pni piX ba' moo tui'ka' ku ba' gu Dios jich
Gi'kora' piX gammiji xi jam joi'ndat jam a'm ti
niidhidha' biix ji'ma'n.

**Gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch
xoi'kam
New Testament in Tepehuan, Southeastern
(MX:stp:Tepehuan, Southeastern)**

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tepehuan, Southeastern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tepehuán del sureste [stp], Mexico

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tepehuan, Southeastern

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-05-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

0f8d31b9-5dd5-5a02-bb46-c2fd0a544e81